

BUDAPESTI CZÉGEK.

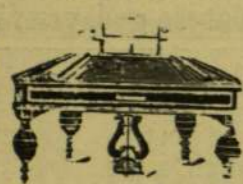
HABITS ANTAL

hangszerész és különleges szimbalom-készítő

a fő- és székvárosi zeneiskola szillitója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapaszt-
alatai szerint
javított és sa-
játkezűleg ké-
szített erős
és tiszta
hangu
czim balmait
valamint mindennemű

hangszerek
raktárát.
Szolid
kiállítás!
Jutányos
árak.

Arjegyzék kívánatra
ingyen és bérn.

Az 1890: XIV. törvénycikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS
KERESKEDELMI BANK-
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8.000.000 frt.

V-VI. ker. fiókosztály
Podmaniczky u. 2.
(Váci-körút sarkán.)

VI-VII. k. fiókosztály
Teréz-körút 2.
(Király-utca sarkán.)

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítők

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
(a Nerula-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzékeket ingyen és bérn.

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi
ezüstöt eladok, latonként 1 frt 5 kr.-tól kezdve följebb.
Ugyiszint aranyemlék, drágakövek és órák, a legol-
csóbb árákon, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabbban és legjob-
ban készít:

Mayer Károly L.

óragyára,

Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.

Képes árjegyzékek bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában
Budapestben megjelent és minden
könyvtárnál kapható:

Az Atlasz-család.

Regény.

Írta: Csiky Gergely.

Ara füz 2 frt.

Budapest, Múzeum-körút 5. sz.

házban lévő

cipész-üzletben

mindennemű lábbelik készítése mellett külön-
sen berendeztem magamat az

egyéves önkéntesek

részére szükséges lábbelik kiállítására.

Huszár-csizmák, honvéd és közös had-
seregbeli baka-csizmák és bakancsok,
tűzéri és mindennemű egyenlábellek,
a lehető legjobb minőségben, lehető jutányos áron
gyorsan és pontosan készíttetnek.

Lőrincz István.

A BUDAPEST-

TERÉZVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR

RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: VI. Andrassy-út 5. (saját házában)

Befizetett részvénytőke: 2.500.000 korona.

Elfogad betéteket takarékbetétí könyvecskék
és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamato-
zással, valamint folyószámlában (Check-szám-
lán). (A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti.)

Leszámítól váltókat, előlegeket nyújt ér-
tékpapírokra, megbízásból teljesíti min-
denféle értékpapírok vételét és eladását,
a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujjonnan nyitott váltóüzlete bármely, a bank-
ügyletbe vágó, megbízásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt 1/2-1-ig, délután 3-5-ig.

VASÁRNAPI UJSÁG

39. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 24.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetők: felfelve: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 8 frt
félre - 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 5.-
félre - 2.50

Külföldi előfizetőkhez a postailag
meghatározott viteldíj is csatolandó

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK.

NEM CSUPÁN Magyarország, de az egész mű-
velt világ szeme figyelemmel csüggött
egy álló hétig Kőszegen, e kisded határ-
széli városkán. S ez igen természetes, mert a
város főhadiszállása volt egy olyan tábornak, a
melyhez fogható még alig gyűlt össze hadgya-
korlatra. Száznegyvenezer embert számlált az
a hadsereg, mely Kőszeg környékén egész ko-
molyan játszott a nagyszabású háborús
színjátékot, melynek igazán fejedelmi néző-
közönsége volt.

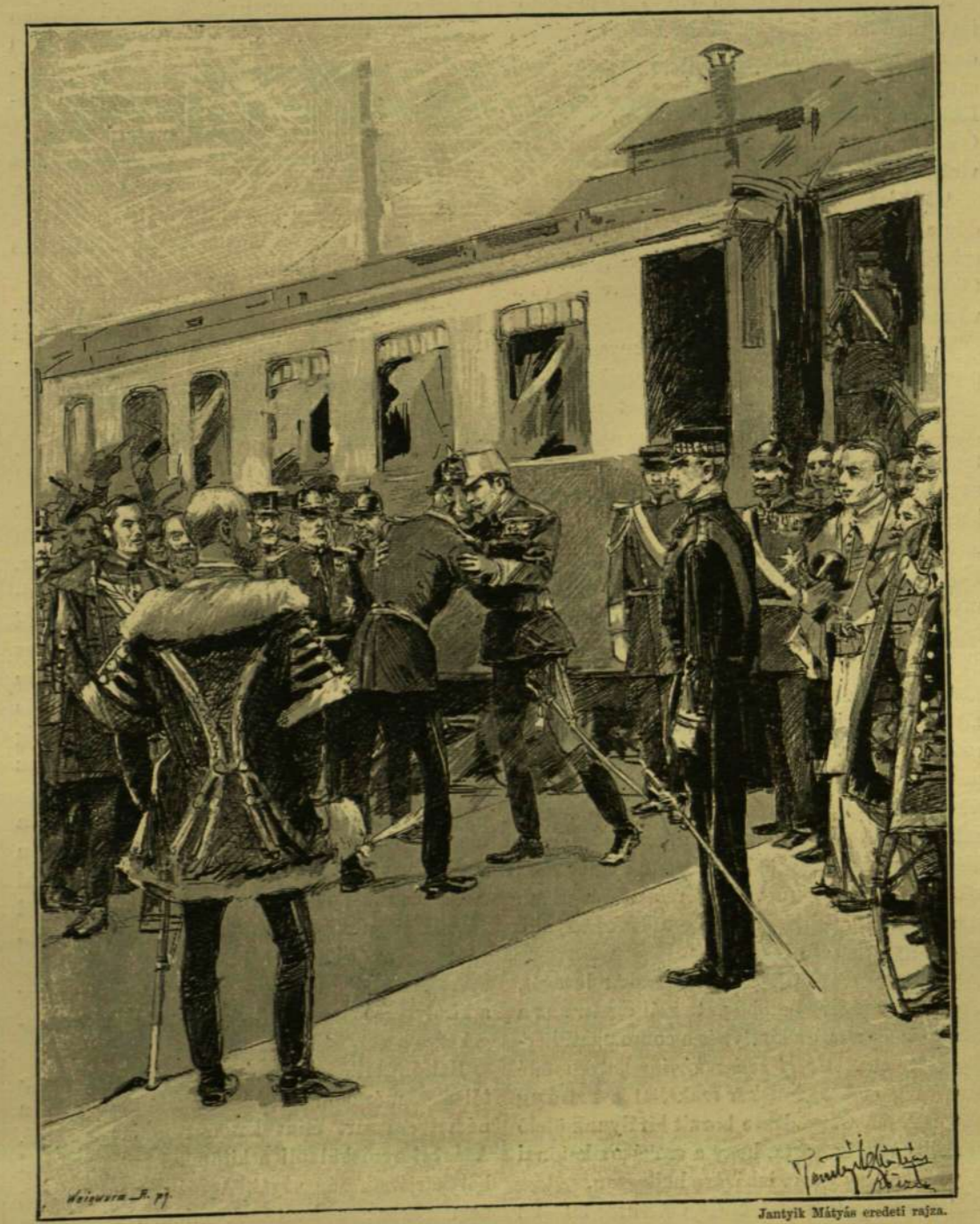
A kőszegi ünnepnapoknak világtörténelmi
jelentőségét épen az adja meg, hogy királyunk
vezetése alatt nemcsak az uralkodóház tagjai
jelentek meg nagy számmal a hadgyakorlaton,
hanem ott volt két hatalmas európai uralkodó:
II. Vilmos német császár és Albert szász király
is. Az ő megjelenésük egyúttal tüntetés volt a
hármasszövetség és Európa békeje mellett.

Szinte csodálatos, hogy Kőszeg mennyire be-
vált e pár nap alatt királyi székhelynek. Előse-
gítette ezt páratlan szépségű fekvése s maga-
nak a városnak elrendezése. A király és feje-
delmi vendégei lakásánál szolgáló katonai alreál-
iskola a város szélén hatalmas park közepén
fekvő épület, mely úgyszólván uralkodik az egész
város fölött. Ehhez az épülethez a vasúti pályá-
háztól a város főterén keresztül harmadfél kilo-
méter hosszú, fasorokkal szegélyezett út vezet, a
mely igen alkalmas a díszítésre.

A vasvármegyei tisztviselőkből alakult ren-
dező bizottság, a melynek élén Radó Kálmán
főispán, ez a kiváló tapintatú és ritka erélyű
férfi működött, a város fölékesítésében és az
előkészületek megtételében bámulatra méltó
munkát vitt véghez.

Kőszeg városa ragyogó képet nyújtott. Fő-
utcáját valóságos diadalúttá alakították át. A
szerény vasúti pályaház tőzsomszédságában
sátorszerű királyi várótermet rögtönöztek. A
szellős pavillon vörös és kék bárosny drapériái-
val, ormán lengő sok, apró, nemzeti színű lobo-
góival igen díszes volt.

Mindjárt a pályaház mellett, a Gyöngyös
patakon át vezető vashíd előtt emelkedett az
első diadalkapu, melyet Vas megye közön-
séje állított. A fenyő-galyakkal díszített kapu-
zat bolthajtása fölött óriási magyar korona
nyugodott.

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK. — VILMOS CSÁZÁR MEGÉRKEZÉSE KÖSZEGRE SZEPT. 17-ÉN.
Jantyk Mátys eredeti rajza.

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

Gazdasági Gépgyár részvény-társulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső Váci-út 7. szám.

Ki mint vet:

úgy arat.

Minden gazda, a ki a legelőnyösebb szerkezetű
vetőgépek beszerzése iránt érdeklődik, kimerítő
felvilágosítást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékekkel, a gazdaság összes ágazatá-
ban szükséges gépezetekről, díjmentesen szolgálunk.

Hirdetések felvételnek a kiadó-hivatalban, Buda-
pest, IV. kerület, Egyetem-utca 4. szám alatt.

részén emelkedett *Kőszeg város hatalmas diadalkapuja*, homlokzatán ezzel a felirattal:
«*Királyát hódolattal üdvözli Kőszeg sz. kir. város.*»

S a másik oldalon: «*Királyunk együtt érez nemzetével, és ez teszi nagygyá és boldogá a hazát.*»

A város házai a főút mentén, sőt a félreeső utcákban is izlésesen voltak díszítve. Egész erdőt fosztottak meg lombjaitól azért, hogy leveles füzérekkel ékesítsék föl a házakat. Igen sok helyen lehetett látni a király arcképét és a magyar czimert. Kőszegnek amúgy is takarosan épült házai rendkívül kedves hatást tettek e festői díszítéssel.

Növelte a hatást, hogy a főútvonal hosszában véges-végig színes lampionok voltak felaggatva. De igazán tündéres látványt akkor nyújtott a város, mikor a király érkezésekor, szeptember 16-án kigyúltak a lampionok és a villamos lámpák. Mintha a csillagos égboltozat ereszkedett volna le a városra. A szem szinte káprázott, míg e fényes képet nézte.

A mi királyunk bevonulása örökre feledhetlen jelenet volt.

A várost sok ezernyi idegen özlönte el, hogy tanuja lehessen az ünnepélyek. A sok idegen, valamint a város lakossága élő fal gyanánt sorakozott a hosszú út mentén, hol a rendre tűzoltóság és vörös-kék karszalagos polgárőrség ügylet. A város diadalkapuja előtt száz községi szép leány várakozott fehér és rózsaszín ruhában, hogy virágot szórjon az uralkodó hintájára.

A király a pályaházban lefolyt lelkes fogadtatás után harangzúgás közt vonult be a városba, de még azt is túlharsogta az a szakadatlan harsány éljenzés, mely egy perczig sem szűnt meg. Különösen nagy volt az üdvíradal, a mikor Ő Felsőge a diadalkapu alatt elhaladt s hintájára virágzapot hullott.

A királyt, bár hozzá van szokva magyar földön a lelkes ovációkhoz, meglepte ez a meleg, szívből fakadó ünnepeltes s megelégedésének többször adott kifejezést a miniszterelnök és a vármező főispánja előtt.

Másnap ugyanilyen lelkes és nagyszerű volt a német császár fogadtatása és bevonulása.

A pályaház ritka érdekes képet mutatott. A királyi vendégek fogadására olyan fényes társaság gyűlt egybe, a minőt még Budapesten sem láttunk egyetlen alkalommal sem. Az uralkodóház tagjai közül ott voltak: *Károly Lajos, Albrecht, Rajner, Vilmos, Lipót Salvator, Ferenc Salvator, Jenő, József és László* főherczek, *Lipót* bajor királyi herczeg, mind teljes katonai díszben. Királyunk daliás természetén igen jól állt a száz uhlánus ezredesi egyenruha.

A főherczek mögött álltak hadseregünk vezérférfiai, a miniszterek, főurak, főispánok, kincseket érő magyar ruhákban, a katolikus főpapok violaszín talárban s a református lelkészek fekete palásttal. Olyan festői, sok színű csoportozat, a melyet sehol másutt nem lehet látni, csak Magyarországon. A külföldi vendégek s ezek közt a nagy számmal ide sereglett amerikai, angol és német hírlapírók, alig tudtak betelni e fényes gyülekezet nézésével.

Egyszerre éles fütty hasította meg a levegőt, s pár percz múlva berobogott az állomásra az a vonat, mely a száz királyt és a connaughti herczeg hozta. *Albert* száz király hetven felé járó öreg ember, hófehér szakállal s roskatag testtartással. Örvendezve borult királyunk ölébe karjaiba s alig várta, hogy a szokásos katonai üdvözléseken átesve, lakására hajtasson.

A connaughti angol királyi herczeg 30—32 éves fiatal ember, szakasztott mása *Viktória*

angol királynőnek. Nyílt tekintetű, szőke bajszú katoná. Főuraink között több ismerősre akad, a kiket barátságosan üdvözölt. Kiséretében két fiatal angol tiszt jött. Mind a kettő fesztelen modorú ember, ellentéte a száz király kíséretében jött szívalas, komoly tábornokoknak.

Alig fél óra múlva robogott be a német császárnak hét óriási kocsiából álló külön udvari vonata.

A király időközben a pályaház várótermében porosz gárda-ezredének egyenruháját öltötte fel s példáját követték azok a főherczek is, a kik szintén német ezredtulajdonosok.

A várakozási idő alatt ő felsőge jókedvűen beszélgetett a főherczekkel, a tábornokokkal s szinte izgatottan várta a vonat érkezését.

A díszőrségül kirendelt Mollinár-ezred bandája egyszerre rázendítette a német himnuszt, a szoltárszerű «*Heil dir im Siegeskranz*» kezdetű diadalmi dalt; a vonat megállt s a németek ifjú császára nem kiszállott, hanem valósággal kiugrott a pazar berendezésű kocsiából. Egyenesen királyunkhoz sietett, a kit kétszer hevesen megölelt és megcsókolt. A főherczek üdvözlése után végig haladt a díszszázad előtt s királyunk karján kőrsétára indult.

A német császár mint ember is érdekes jelenség. Valamivel alacsonyabb növésű, mint a mi királyunk. Kissé erősödni kezdő természetéhez pompásan simul a magyar huszárezredesi ruha. Arca napbaránított s erélyes kifejezésű, a mit növel francziásan selymlyel fésült szőke bajszja. Kék szeméből vidám életkedv derűje sugárzik. Nincs benne semmi feszkeskedés vagy mesterkéeltség. Természetes, nyílt, egyszerű minden mozgulata és szava. Öröm volt látni, mennyi szeretettel és bizalommal csüggött a fiatal császár idősebb barátja és hű szövetségese, I. Ferencz József magyar király karján.

Egy hintóban vonultak be a városba s a két uralkodó útja a legszebb diadalmenet volt. Mindenki érezte e jelenet fontos voltát s a közönség túlaradó lelkesedéssel üdvözölte a két hatalmas uralkodót.

A bevonulás egészben vége is nagyszerű volt. Az udvari fogatok mellett is feltűntek a vidéki magyar urak remek négyes és ötös fogatai, melyek majdnem egy óra hosszat szakadatlan sorban robottak egymás után.

Kőszeg ezen a napon valódi világvárossá lett. Főterén és utcáin annyi ember hullámozott fel s alá, akár csak ünnepnapokon az *Andrássy-úton*. Egymást érték a fogatok, a melyekben csupa érdekes, megbámulni való alakok ültek. Láthatók voltak köztük az idegen államok katonai attaséi, saját nemzeti hadseregük tiszt egyenruhájában. Sokaknak feltűnt az orosz *Voronin* alezredes és a francia *Berckheim* báró kapitány bizalmas barátkozása. Egymás nélkül nem lehetett őket látni egy pillanatig sem; mintha csak példázni akarták volna az orosz-francia barátságot.

A nagy napnak méltó befejezése volt este a fényes kivilágítás és a községi szőlőhegyeken rendezett tűzijáték, szemkáprázató rakétáival és Kőszeg várának jelképes ostromával. Éjfél rég elmúlt, a mikor az örömtől zajongó ünneplő város elesöndesült.

Az ünnepélyességek azzal értek véget, hogy a király vasárnap fogadta az üdvözlő küldöttségeket, s a nap befejezéseül udvari estély volt.

Hétfőn kezdődött a nagy hadgyakorlat Kőszegtől két mérföldnyire, hol alkalmunk volt a német császárt mint katonát is megismerni. A lovat remekül üli s kitünően tudja leplezni bal karjának bénaságát. A császár egy perczig sem pihen; a hadtestek minden mozgulata érdeklő s egyik csapatától a másikhoz vágat, oly

sebesen, hogy kísérete alig tudja nyomon követni. Közben tudakozódik a csapatok állásáról, erejéről s figyelmesen vizsgálja a katonai térképet.

Egy órai csatározás után végre egy erdő szélén elterülő gabnaföldön rohamra indul a két lovasesapat. A bal szárnyon száguldanak a német császár Vilmos-huszárai. A fiatal császárt elragadja tüze; oda vágat a csapat élére s maga vezeti rohamra a magyar huszárokat. Lovat tártosként nyargal s egyszerre összeér a két szembejövő csapat. Azt hinné az ember, hogy ezek menten agyongázolják egymást. De a másik pillanatban, a mint elhangzik a «*megáll!*» parancsszó, rögtön megállnak, mintha leszöggették volna őket.

A császár megdicséri a remekelő huszárokat s vidáman lovagol a mi királyunkhoz, a kinek elragadtatással beszél a hadgyakorlat pompás menetéről.

És ez így ment nap nap után. A német császárt megismerte és látogatása emlékét örökre szívébe zárta a vasmegyei magyar nép.

Dr. Kovács Dénes.

RÉGI HEGEDŐSÖK.

Régi hegedősök ajkán zengő ének
Csodás hatalmáról dicső Etelének,
Kinek kincseket rejt hármas koporsója,
Fölötte elzúgó folyamárja ója,
Csaba királyfiról, ki, ha ránk vész támad,
Hadak égi útján védelmünkre vágat,
És csodafüvétől holt sereg föléd —
Zendülj, szívem óhaját betelni tévedél!

Szívem téged áhit, múlt idők beszédét,
(Unva mai dalok léha csicseregését),
Régi magyar érzést, a mely szárnyal fennen,
Víz, ragad magával, tiszta, ódon nyelven.
Ősz már a hegedős, de tüzből ég arca;
Érczes hangon szólít győzelmes harcra;
Vagy ha melábulját zokogja is váltig,
Könyvéjén a múlt fénye szívárványba játszik.

Mi régen ismerős, mégis más vidékek!
Tágas boltja kékebb a levegőgégnek,
Rónák buja füve tisztább színből zöldül,
Hegyi csermelyeknek üdöbb vize csördül.
Vakító a napfény, éjsötét az árnyék;
S mintha óriások országában járnék,
Lelkük magasra ha nézek merészül,
Törpe csekélységem abba beleszedül.

Im, egy erős nemzet, mely bús haragjába
Vas karral az egész világot megrázza;
Leigázott népek lábánál hevernek,
Diadalszekerét vonják fejedelmek.
Sas lelkét nemes tűz a nap felé hajtja,
Gyáva gondok férge nem ragódik rajta;
Renyhe pihenésre szíve soh'se hajlik,
Ott dobog vidáman, hol a vész morajlik...

Régi hegedősök zengzetes beszéde,
Állítéd a mult képét szemeim elébe;
Ködös levegőből lekem oda vagyok,
A hol napfény ragyog, vagy vihar csatázik.
Aczélos levegő, mitől a vér pezsdül,
Mult időknek lelke hadd járjon keresztül.
Hogy egész valómban megújulva tőle,
Bizalommal nézzek jövőidőidke.

PAP KÁLMÁN.

RUCZALEK.

Lábamnál a tó habot ver,
Térdemen a felvont fegyver:
Itt lesem a húzó vadat
Törpe füzek lombja alatt.
Távol szól a nyáj kolompja,
Rábólint a füzek lombja

S messze erdők sűrűjébe
Tér a szellő pihenésre;
Hanyatló nap piros képe
Lebamul a tó tükrebe,
Aztán, mintha restellené,
Lebukik a hegyek megé...

Lélekzetem visszafojtom:
Most vagyunk ép a válponton;
Most van épen készülődés
«Csöndes alkony» nagy tájképe.
El-elnézem, a mig készül,
Tóhab, falomb mint sötétül,
Mint bordl a lankadt tájra
Félhomálynak búvós fátyla.

Később, mintha suttognának,
Benn a tavon halk nosz támad:
A sás közül innen, onnan
Szárca, buvár előbukkan.
Szép csendélet! Nézem, nézem
Víz-csírke fut a vízen;
Víz-rigó ül a sásra,
Messze hallszik kattogása.
... Végre suhan fönn a lében:
Rucza hűz az ég-enyhében,
— Párja krepog túl a sáson, —
Szegény vadat — dehogyan bántom.

GALLOVICH ISTVÁN.

ERDŐSZÉLEN.

Rajz.

Irta G. BÜTTNER JULIA.

Mikor egy nyarat Sz—en, a Fehér-hegység
aljában töltöttünk, gyakran kijártunk azokba a
kis véderdőkbe, melyeket ott az elszórt, de réges-
régén kiszáradt tavak helyén ültettek.

A hozzánk legközelebb levő ilyen erdőcskében
mindenütt két-két fa volt együvé ültetve, egy
akác és egy fenyő, melyek azután a legtöbbszőr
összefonódva nőttek a gabasba.

Akác-virágzások naponként kimentünk a
gabonaföldek közé elrejtett kis erdőbe. Egész
vadgalamb-ország volt az ott! Minden akácfa
nemosak egy, de több galambfészket is rejte-
getett, s az egész erdő hangzott a vadgalambok
panaszos «rü-rü» szavától.

Azt láttuk, hogy az akácfaikon csupa galamb
fészkel, de a fenyőfák ágai közt is sok fészek
volt, hanem azok erősebb gallyakból s rendet-
lenül csak össze voltak dobálva, a miből azt
gondoltuk, hogy ragadozó-madarak fészkei lehet-
nek. De más madarat ott soká nem láttunk, csu-
pán a galambok röpkedtek nagy szárnycattogás-
sal a fák felett.

Egyszer aztán egy gyors zivatar után men-
tünk ki a kis erdőbe.

A vihar már néhány órája elvonult, de az
erdő még tele volt nedves párázattal. A fü-
magasságú zöld mohok serege újra föléledt.
S az üdén szől moh közl itt-ott nagy, kövér
gombok emelték ki kalapos fejüket.

Az erdőszéli apró fü közt, a szépen megmos-
dott eperlevelek mellől kinézett a fehér virág s
kipirosolt az illatos nemes gyümölcs. Édes,
enyhe béke volt mindenütt.

De benn az erdőben a vadgalamb-ország teli,
de teli volt gyászszal, pusztulással! A vihar ször-
nyű dolgokat vitt véghez! Alig maradt fészek
a fákon, annyit leszagatott és ledobált. A fák
alatt a gallyak közt összetört tojások és
halott madár-fiókok hevertek; hanem a sze-
gény, pelyhes galambok mellett még erősen
görbe orrú kis madár-torzszülöttek is voltak.
Ezek nyilván a nagyobb fészkekkel jutottak a
földre. Egy úr a társaságból fölismerte, hogy
apró baglyok. S mikor az erdőt bejárták, az
egyik fenyőfa alsó ágán láttak is egy szomorúan

üldögélő bús szülőt, a fátyolos baglyok fájából,
kit e katasztrófa családjától foszthatott meg.

Én nem láttam a szegény gyászolót, mert én
mindig csak az erdő szélén maradtam. Heves
ideglázból alig fölépülve, csak erőt kerestem itt,
azért nekem egy amerikai függő-ágyat két
fenyőfára akasztottak, s ott hagytak pihenni.

És még milyen édesen pihentem! A körültem
virító kakukkfű szelid illata felszállt hozzám,
s az akácvirág és a fenyők balsamos lehel-
lete pedig mint illatos fátyol borult rám. Az
erdő fáinak lombja alig mozdult, s a gabna-föl-
dön szeliden ringott a zöld kalász-tenger.

Egyszer halk pitypalaty szót hallottam, majd
teljesen csend lett körültem, s talán el is alud-
tam, mert egyszerre úgy följédtem, mintha
távoli vihar moraja keltett volna fel. Pedig csak
Pekel mordult egy nagyot. Ez a nagy, bozontos
oroszfarkas-eddigi mozdulatlanul feküdt a
füvön, olyan közel hozzám, hogy kezemmel el-
érhettem; de most a hűségese Pekel félig föl-
emelkedve, merően, haragosan nézett az út felé.

Egy rongyos csavargó állt ott, alig pár lépés-
nyire távolban tőlem. A mint láta, hogy föl-
ébredtem, kalapját levette.

Kezemet rögtön békítőleg tettem Pekel fejére;
nehogy a szegény vándorlóval gorombáskodjék.

— «Jó ember, — szólítottam meg őt ezzel a
legszebb czímmel, — nálam nincs pénz, hanem
feljebb vannak a többiek, azok majd meg-
segítenek.»

De nem ment el.
— «Beteg?» — kérdezte tőlem csendesen.

Egy kicsit különönsnek tűnt ugyan fel a csav-
vargó kérdészködése, de azért feleltem neki:

— «Már nem; de beteg voltam.»

— «Mi baja volt?» kérdezte újra.

— «Ideglázam volt; — feleltem gyorsan,
megsokalva a szíves érdeklődést. — De menjen
csak arra feljebb az erdőbe, s mondja meg, hogy
én küldöm.»

Ezzel elfordítottam fejemet, hogy elmenjen.
De nem ment el.

— «Az bizony igen gonosz betegség, — foly-
tatta a társalgást, mintha el sem bucsúztam volna
még tőle. — Én tizenegy hétig vívódtam vele,
és végem lett.»

Erre újra felé fordultam. Valami sajátos
egyenlőség van abban, ha úr és koldus egy-
forma nagy halálos betegségen megy át. Egy
úton a halál felé.

— «Hiszen, ha jobban lett, akkor nem mond-
hatja azt, hogy vége van,» — mondtam neki.

— «Már hogye! — beszélt tovább, kalap-
ját ide-oda lóbálva. — Csak addig éltem. Azután
nem. Addig valaki voltam. Ha nem is született
úr, de a magam szorgalmából lettem úr. Min-
denem volt: feleségem, vagyonom, állásom. No,
és jó barátom is volt. Akkor jött az a gyilkos
betegség. Nekem esett, ágyba döntött. Hetekig
feküdtem eszméletlenül, csaknem mint a halott.
Azalatt meg, míg én a halálál vívódtam, a fele-
ségem férjhez ment a barátomhoz.»

Itt elhallgatott s botjával a földet kezdte tur-
kálni. Aztán vállát vonogatta, folytatta:

— «No, csak úgy, templom és pap nélkül.
Azt mondta az asszony, hogy ő nem nézheti a
beteget. Túrni, látni se tudja. Utálja. És, hogy
én betegem, leszárványodva nagyon csúf is vagyok.
Azért ott hagytott.»

Ijedten néztem rá. Eszembe jutott, mennyi
gyöngéd szeretet, gond, figyelem vett körül
engem betegségem alatt. Hogy azok, a kiket
szerettem, életüket tették rá, hogy engem meg-
mentsenek. S azóta is minden gondjuk az én
jobbulásomon van.

— «Ki ápolta hát?» — kérdeztem szorongó

érezéssel, mert a különbséget az ő s az én sor-
som közt még életemben éreztem.

— «Az orvos rendelt mellém valami istenes
öreg paraszt asszonyt. Mikor a halálból vissza-
jöttem és mindent megtudtam. Mit gondolt nagy-
ságod, mit tettem?»

— «Valami szerencsétlenség történt?» — kér-
dém ijedten.

— «Elmentem a barátomhoz elégtételt kérni.
De nem adott. Azt mondta, nem vagyunk
egyenlők. Ő született úr, én pedig csak paraszt
születés vagyok. Akkor nyilvános helyen akar-
tam inzultálni, de mivel még gyöngye voltam, ő
vert meg. Ezzel aztán mindenféle botrány zú-
dult rám és úgy veti körül, mint az árvíz.»

Megint elhallgatott s rábólintott a fejével.

— «Igen, mint az árvíz, és én elmerültem
benne. Elpusztult minden körültem. A hiva-
talom is, a vagyonom is. Talán mert izsakos is
lettem. Persze paraszt vagyok, parasztok szü-
lötték, hát paraszt módra kellett elpusztulnom.

Utoljára még parasztosan is vettem rajtkot bo-
szút is. Felgyújtottam a házukat, a hol együtt
laktak. E miatt elfogtak, elítélték, elzártak.»

Megfordult s a távolban kelet felé mutatott.

— «Amott, oda át Illaván, töltöttem nyolcz
évet.»

— «Nyolcz évet?» — kérdém csodálkozva.

— «Nyolcz évet. Mert úgy hallottam, hogy
az egyik benn égett a házban. Úgy látszik, a
barátom. Most már fél éve, hogy kibocsátottak.
Azóta így járkálok. Csak járkálok.»

— «Szegény ember!» — sajnáltam igaz
részvétellel.

— «Most már nem vagyok szegény, nem!» —
szólt csendes közönnnyel. — «Csak mikor beteg-
ségemből fölálladtam, igen, akkor nagyon sze-
gény, nagyon nyomorult voltam.»

— «És az asszony?» — kérdeztem.

— «Az asszony...? — az asszony? — ismét-
telte szórakozottan. — Az is elpusztult. Valami
rossz módon pusztult el. Azért nálunk azt
mondták, hogy a gonosz lélek gázolt el mind a
hármunkat. Én elhiszem nekik. Mert másként,
hogy is eshetett volna ez mind így?»

— «És mit fog most kezdeni?» — kérdeztem
meghatva.

— «Most? Most itt szoktam lenni ebben a
véderdőben. Hisz ez úgy is arra való, hogy a
vándor állat védelmet találjon benne. És ha itt
nem lehetek, hát máshova megyek. Mit is tehet-
nék egyebet?»

Csakugyan én sem tudtam, mit tehetne
mást? Hisz neki nem lehetett mondaní: javul-
jon meg. Vagy azt, hogy kezdjen más életet.
Haja már őszült, s keze és arca merő csont és
bőr volt.

— «Ha valami ipart kezdene,» — szóltam
végre.

— «Minek? — kérdé egész nyugodtan. —
Nem érdemes. Magamért nem dolgozom.»

Ezzel köszönt és elment. De nem fel az
erdőbe, a hová küldtem, hogy segedelmet kap-
jon, hanem le az útra, a gabona-földek közé.

Soká néztem utána, a mint az uton végig
ment, s eszembe jutott, hogy ez a szegény em-
ber is úgy járt, mint azok az erdei madarak.
Azok boldog otthonát szétrombolta a vihar,
emézét pedig a sors. Csakhogy a madár újra
felépíti majd fészket, de az én emberem nem
találja meg többé soha, a mit elvesztett. Jól
mondták, hogy «végem lett!» Mig ezeket gon-
doltam, apránként a magas rozskok eltakarták
szemeim elől meghajlott alakját. Akkor Jakab
Ödön költeményének szép végső sorai jutottak
eszembe s magamban utána mondtam:

«Menj hát szegény ember békével,
Gondviselő Isten hírével!»

KÖSZEG.

A katonai hadgyakorlatok és fejedelmi vendéglátás alkalmával kapcsolatos fényes ünnepek inkább csak külső díszében mutatták be Köszegi városát. Méltó, hogy ide vonatkozó közleményeink során belső életére is vessünk hábr csak egy rövid pillantást is.

Köszeg város csinos, tiszta külseje s polgárságának intelligenciája ugyan elárulja azt, hogy a városban a közművelődés magas fokon áll, de hogy Köszeg hazánk legműveltebb városai közé tartozik, azt bizonyára kevesen tudják a Köszegen tartózkodó idegenek közül. Pedig Köszeg művelődése visszanyúl egészen a XIII. századig s első történeti nyoma

1246-ban merülnek föl, a midőn itt már plébánia állott fenn. A művelődés, mely azon időben elválaszthatatlan kapcsolatban volt az egyházzal, egészen a XVI. század közepéig papok kezébe volt letéve. Ekkor a köszegi lakosság nagy része Kálvin tanait fogadta el, de 1560-on túl Luther felekezetéhez csatlakozott a lakosság zöme. A katolikus templomok a protestánsok kezébe kerültek s ezek gondoskodtak a nép oktatásáról. A XVI. század második felében már két iskola-mesterök, egy magyar és egy német, volt a protestánsoknak, míg a — számára névben nagyon megapadt — katolikusok csak 1672-ben nyertek új iskolát. Ekkor a protestánsoktól elvették templomaikat és iskoláikat s csak a XVIII. század elején nyithattak ezek újra iskolát. A népoktatás mellett a magasabb oktatás sem hiányzott. Széchenyi György püspök már 1677-ben alapította a köszegi gimnáziumot, melyben a tanítást eleintén a jezsuiták, ezek rendjének eltörlése után a kegyesrendiek s 1815 óta a benczések vezetik. Nem érdektelen tudni, hogy ezen intézetben, mely jelenleg négy osztályból áll, a fennállása óta letelt 216 év alatt 53,000 ifjú nyert oktatást, s hogy tannyelve — századunk ötvenes éveit kivéve — mindig magyar volt. A benczések algymnáziuma ma is Köszeg legjelentékenyebb tanintézete; ehhez csatlakozik a város által segélyezett állami polgári fiú- és leányiskola, a szt.-domonkosrendű apácák zárójával kapcsolatos felső leányiskola és tanítónőképző intézet, a katolikus, ágostai és izraelita elemi iskolák, az alsófokú ipariskola és kereskedelmi iskola, a kisdédővő és az 1856-ban megnyitott katonai alreáliskola. Régebben ágostai gimnázium is állott itt fenn; de az egyházkerület kénytelen volt azt megszüntetni, most azonban evang. felső leányiskola felállítására van tervbe véve.

Mindezen iskolákban hazafias szellemben nevelik a város ifjúságát, s a tanköteles gyermekek kivétel nélkül látogatják az iskolákat. Ily gondos iskolázatás mellett érthető el Köszeg városát a dicséretre méltó eredményt, hogy Magyarország összes városai közül már 1870-ben itt volt legkisebb az irni és olvasni nem tudók számaránya; s ha a hazai tanügyi örvendetes fejlődése mellett azóta még néhány városunk jutott oly magas fokra, mint Köszeg, ez által az első, mely a közoktatásügy terén Köszeg városát méltán megilleti, semmivel sem csorbúl.

A jó iskolák s a gondos iskolázatás mellett a tudományok és művészetek is termékeny talajra találtak itt; írónk és művészeink egész sorozata

került ki a határszéli kis városkából: Chernel Kálmán, Köszeg jeles történetírója, s fia, István, a kitünő ornithologus, Rájnás József, a mult századbeli költő, Torkos László, író és tanár, Köszegi (Purth) Károly, a magyar operának elhunyt jelese, továbbá Ramóczy Valerián, Gamauf Teofil, Schwarz Mihály, századunk egyik legjelesebb evang. hitkönyve, kit a jénai egyetem a hittudományok tiszteletbeli doktorává avatott, mind itt születtek, s itt szívták magukba a haza és a tudomány iránti szeretetet és lelkesedést; s hogy az ipar terén is kiváltak Köszeg fiai, arra ékesen szóló pelda a köszegi születésű Saxlehner András, a Hunyady-János-keserűvíz-telep hírnevének megteremtője. A szin-

VILMOS NÉMET CSÁSZÁR HUSZÁREZREDE EGYENRUHÁJÁBAN.

művészetnek Köszeg csak időről-időre nyújt hajlékot, de a tudománynak számos művelője akadt itt. Kisebb városaink közül alig van talán egy is, melynek történelme, föld- és természetrajza oly buzgó kutatókra talált, mint Köszeg; mert a mi-ként a város történetét Chernel Kálmán, topográfus Wittinger Antal írta meg, úgy természeti viszonyai, s névszerint florája, dr. Borbás Vinczeben, dr. Waisbecker Antalban, Fréh Alfonzban és Piers őrnagyban mutathat fel elismert tekintélyű kutatókat, kik — egyet kivéve — mind Köszeg szülöttjei.

A közhasznú s jótékony intézetek és testületek egész sorozata csatlakozik a szorosabb értelemben vett tudományos intézetekhez. Ilyen az árvaház, a betegház-egyesület, a szegény polgárok intézete, a szegényház, az Albrechtium-szegényintézet, melyekhez a jótékony nőegyesület, a jótékony női kör, s több jótékony ala-

pitvány járul. Az egyesületi élet is élénken pezseg, s a tűzoltó-egyesület (a legrégebbiek egyike az országban), a Magyar Turista Egyesület köszegi osztálya, a dalárda, a kaszinó s több olvasó-egyesület minden irányban sűrű működést fejtenek ki. Elhez járul még a sajtó, melynek itt egy magyar és két német képviselője van.

Mindez élénken jellemzi Köszeg haladását a művelődés terén; de vázlatunk hiányos volna, ha ki nem emelnők, hogy Köszegnek minden közművelődési tényezője hazafias nemzeti irányban halad, s hogy eredetileg túnyomólag német eredetű lakossága mily rohamosan magyarosodik. Mert a míg 7000 lakója közül 1880-ban

csak 1505 magyar iratot össze, addig tíz évvel később már nem kevesebb mint 3197 vallotta magát magyarnak, az idegen ajkúaknak közel két ötöde pedig szintén birja és beszéli a magyar nyelvet. Ma már, habár a köznépi nyelve még a német, Köszeg határozottan magyar jellegű város; közoktatásügye, közgazgatása, egyesületi és társadalmi élete egyaránt magyar. Az a 2400 egyén pedig, a ki ma még nem beszéli a hazai nyelvet, csak nyelvében nem magyar; de hogy szívében, érzületében teljesen magyar, hogy a magyar államhoz és a királyhoz való ragaszkodásában joggal vetelkedik a legtöbbszörösebb magyarokkal: azt a most lezajlott ünnepek alatt fényesen igazolta.

—g.

A BUDDHA VALLÁSÁRÓL.

II.

A buddhaizmus Európában.

A buddhaizmus Európában nem újság. Nem is említve, hogy már 1624-ben Andrada Antonio, majd 1661-ben Gruber és más hittérítők megismerkedtek a buddhaisták tanáival és megismertették azt az európaikkal, sőt Kircher jezsuita «China illustrata» című munkát is adott ki arról, még pedig az imént említett Gruber rajzaival, nem említve továbbá az újabkori utazók leírásait: tudjuk, hogy a annak mélyebb hatása is volt, nevezetesen pedig Schopenhauer bölcsészete, a ki «Die Welt als Wille und Vorstellung» című munkájában nem egyszer hivatkozik a buddhaizmusra, s a kinek világnézete csaknem egészen oda megy ki, a hová a nirvána, azzal a különbséggel, hogy a Schopenhauer-féle elmélet sötét pesszimizmus, a nirvána pedig nyugodt, szenttelen valami, ép oly távol a pesszimizmustól, mint az optimizmustól.

De látjuk a buddhaista tan hatását legújában is, még pedig a nagy orosz regényírónál és morálistánál: Tolsztoj Leo grófnál, a kinek oly sokat emlegetett regénye, a «Kreutzer-Szonata», merő buddhaizmus keresztény tanokkal vegyítve. S ezt nem annyira a regény szövegéből lehet kivenni, mint inkább abból a függelékéből, melyet azután mellékel regényéhez, mikor látta, hogy munkáját a hányan olvasták, annyiféleképen magyarázták nemcsak hazájában, de az egész világon. Ebben a magyarázó függelékben csaknem szóról szóra azokat mondja, a mikkel a «Buddhista káté» tiz fogadalmában találkoztunk, azzal a fő-gondolattal, hogy az élet-akaratot lehetőleg korlátozni kell; nem kell sokat enni, különösen húst; közönséges munkákat kell végezni; különösen nem kell buja gondolatokat

táplálni, mert ezek lealacsonyítják az embert; a cifrázkodás, látványosságokat, zenét, tánczot, választékos ételeket, italokat, izgató olvasmányokat kerülni kell, mert ezek az érzékiséget növelik, ezek idéznek elő sok bűnt, ezekből származik az eszelen fényűzés, a férfiak üressége, a nők hiúsága. Az önmegtartóztatás, a világi gyönyörökről való lemondás nem szabály, hanem eszmény, ideál; az ideál pedig csak akkor az, ha a felé való közeledés végtelen. Hanem azért azt hinni, hogy az emberi nem megszűnik, ha az emberek minden erejükből a józanságra és

ember olyan helyzetben van, mint az, a ki kezében tartja a lámpát, s azt maga előtt viszi; a világosság mindig előtte van s mindig más és más helyet tár fel előtte.

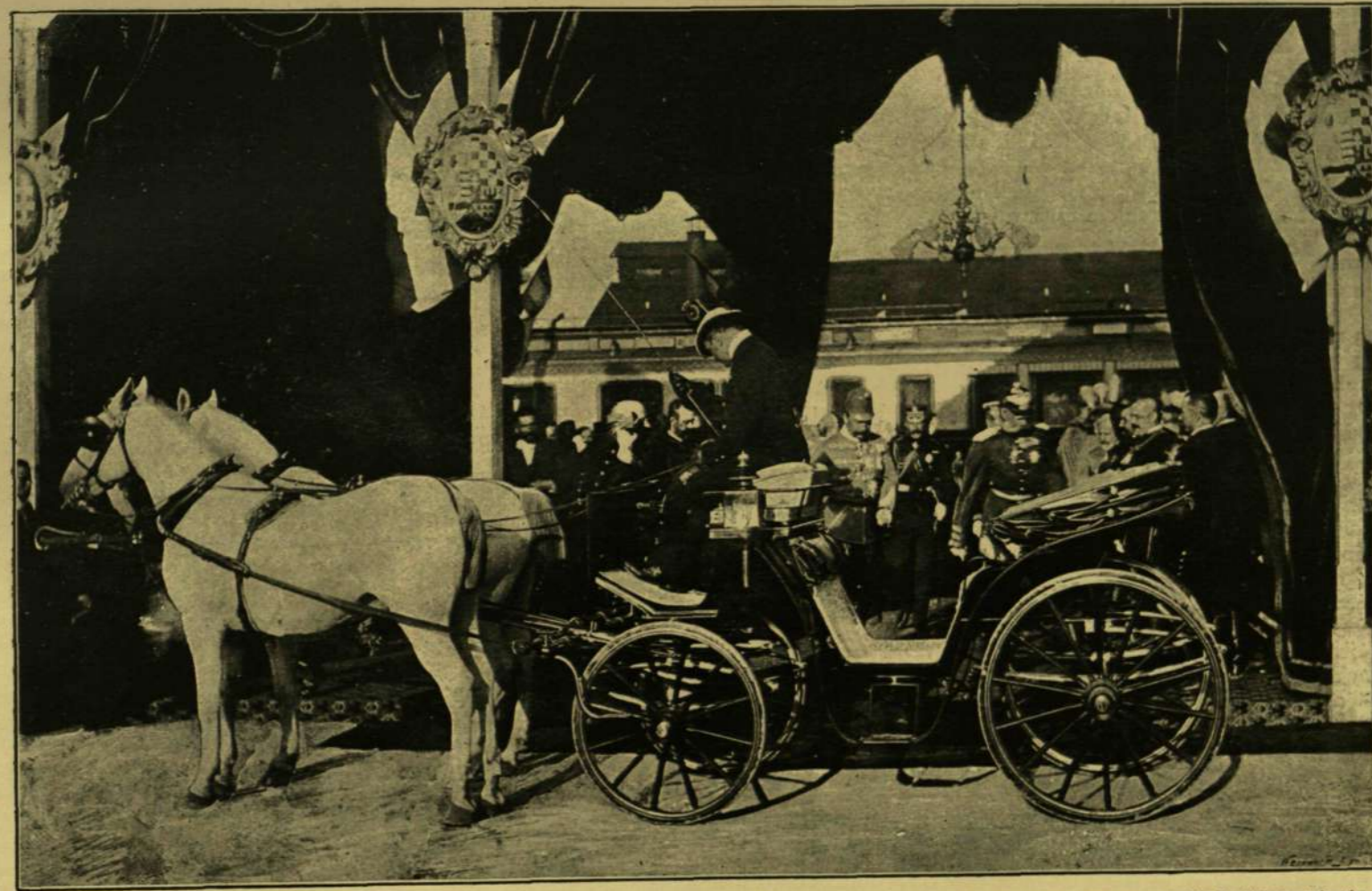
A míg a buddhaista tanokkal részint úgy, mint az utazók: ismeretét terjesztve; részint úgy, mint Schopenhauer: bölcselkedve; részint pedig úgy, mint a moralista Tolsztoj: összehasonlító foglalkoztak, — addig nem költöttek az visszatetszést sehol sem; hanem a mint a század-végbeli újságeresés, beteges idegesség, a szertelent és izgalmas hajhászó telhetetlenség

akadémikus De Vogüé Menyhért, Flammarion Camille, stb. az ülések főemberei pedig Blavackája Petrovna Heléna és Olcoote «ezredes» voltak. E két utóbbit ültette fel t. i. a párisiakat oly ügyesen, hogy az szinte csoda-számba mehet napjainkban.

Olcoote «ezredes», a hogy öt neveztek, nem más, mint a ki a nálunk is megjelent Buddhaista-kátét összeállította. A káté — mint már elmondtuk volt — igen szép, hanem maga Olcoote úr, úgy látszik, nagy széllámos. Segédje volt Párisban, Londonban, sőt Németországban

A KIRÁLY A HADGYAKORLATON. — Ő FELSÉGE JELENTÉST VESZ ÁT A GYAKORLÓ TÉREN. Pillanatnyi fénykép után.

A KIRÁLY ÉS A NÉMET CSÁSZÁR HINTÓRA SZÁLLÁSA A KÖSZEGI VASUTI PÁLYAHÁZNÁL SEPT. 17-ÉN. Erdélyi M. pillanatnyi fényképe.

önmegtartóztatásra fognak törekedni, épen olyan volna, mintha azt hirdetnék, hogy megszűnik az emberi nem, ha az emberek a létért való küzdelem helyett minden erejükből arra törekednének, hogy a felebarátok, ellenségek és minden élő lény iránti szeretetet megvalósítsák.

Hivatkozik is Tolsztoj s fejtegetéseiben a bramán-, buddha-, mohamedán, zsidó- és más vallás-rendszerekre, mint a melyekben ezek a tanok fellelhetők; de szerinte ezek szabályai csak külsőlegesen, a keresztény vallás-rendszer szerintiék pedig belső, ideálisak; a külső szabályokhoz ragaszkodó ember olyan helyzetben van, mint egy oszlopra felakasztott lámpa előtt álló ember: ott áll e lámpa fényében, lát, de nincs hova tovább mennie, mert azon túl sötét van; ellenben a krisztusi tanokat követő

kezdett vele foglalkozni, mindjárt torzkép lett belőle.

S ezen az úton is elől járnak a francziák, mint a kik okos dologra is, bolondságra is egyaránt igen képesek. Franciaországban a buddhaizmust a helyett, hogy kihámozva a rajta a nélkül is kellett túl borongó titokzatosságból, mint érdekes és figyelemre méltó kulturai jelenséget tekintették volna, még több titokzatossággal vették körül, s aztán kultusz csináltak belőle. Egészen a szellemidézők mintájára tartanak buddhaista-üléseket; és csodálatos, de úgy van, hogy egy beavatott író előadása szerint egy párisi szalonban az ilyen üléseket látogatták nevezetesebb emberek is, mint De Pomare hercegné, a most meghalt híres francia orvos dr. Charcot, dr. Richet Károly, az

is a «tünemények hölgyé»-nek (la femme aux phénomènes) különféle szemfényvesztéseiben és ugyancsak azzal együtt megalapította a «keleti és nyugati teozofiai társaságnak» («Société théosophique d'Orient et d'Occident»). Furesa, hogy ez a két buddhaista apostol azzal az angolból vett jelszóval, hogy «There is no religion higher than truth» (nincs külön vallás, mint az igazság), annyi fillentéssel, hazudozással, szemfényvesztő ördöngösséggel tudta elámitani a világot, hogy még okos emberek is lepre mentek nekik.

Mert megjegyzendő, hogy csupa «tüneményekkel» dolgoztak. Például: az ülés alatt, vagy egyszerű látogatás alkalmával Blavackája aszszonynál megszólal egy csengető-hang; arra Blavackája is, meg Olcoote úr is átszellemlen

kapják fel fejüket, hogy őket most a Mahatma, az Úr hívja, az jelent meg nekik légszerű formában, s kis várattatva lelik az asztalra egy levél, a melyet kézzől-kézre adnak, hogy az Mahatma sajátkezű írás valahonnán távol Tibetből s a hozzá csak az ímént intézett kérdésekre ad feleletet. Vagy megtörténik, hogy egy hitetlennek a kezébe adnak egy kis arcképnek való, óralancra függő tokocskát, azt kinyitatták a hitlenlennel. Ez látván, hogy nincs benne semmi, újra bezáratták és megint kinyitatták vele, s ime akkor már ott van benne a Mahatma arcképe — emlékül. Ez igen közönséges hokuspokusz, s hogy mégis akadtak, még pedig igen sokan, a kik beugrottak, az csak azzal magyarázható, hogy a ki szeretne valami csodában hinni, az könnyen is hisz.

Igaz, hogy történt megmagyarázhatatlan «tünemény» is, még pedig olyan emberrel, a ki végfogytig nem hitt Blavackájának és Oleotte szemfényvesztéseiben s a ki hosszú czikkékben leplezte le a két teozofista apostolt. Az eset a következő: Blavackájának egy ismerőse és honfitársa, Szolovjev orosz író, épen abból a czélból, hogy Blavackájára izelméit leleplezze, jó ideig nyomában volt mindenütt, felkeresve őt Párizsban, Londonban, sőt valahol Olaszországban is. Egy alkalommal Szolovjev Brüsszelen át épen Elberfeldbe utazott, hogy ott a Gebhardt gazdag német gyárosnal betegesen fekvő Blavackájára Helénát meglátogassa. Brüsszelben véletlenül találkozott az utczán egy francia hölgyvel a ki nagy tisztelője volt Blavackájának s szintén ehhez igyekezett. Elhatározták, hogy másnap jókor reggel együtt utaznak. Szolovjev véletlenül nem aludt s mikor reggel felkelt, a másik vendéglőlől ment egy ember jelenteni neki, hogy az az úrnő nem utazhatik, mert egész éjjel nem aludt s oly különös, tüneményeszerű zaj és zibongás vette körül, hogy most fáj a feje, de a mi főakadály, nem leli a kulesait. Szolovjev útment hozzá, lakatot hozott, kinyitogatták az úrnő összes ládáit s ime az egyikben ott találták az összes kulcsokat. Ez alatt elkéstek a vonatból, Szolovjev hirtelen erős főfájást érzett és ellenállhatatlanul erőt vett rajta az álom. Haza ment, lefeküdt, behunyta szemét s akkor a nélkül, hogy elaludt volna, egymásután olyan tájképek futottak el előtte egész világos körjárokban, a melyeket ő az előtt soha nem látott. A képek oly szépek és újak voltak, hogy Szolovjev egészen el volt általuk ragadtatva s nem mert megmozdulni, nehogy a szép látványt elriaszssa. Mikor a látvány eltűnt, kinyitotta szemét s rendkívül gyöngéséget és levertséget érzett.

Mikor később vasútra ültek, egyszerre csak menetekben egymásután előtűnődek Szolovjev előtt azok a félálomban látott tájképek a vasút mentén, pedig Szolovjev soha életében arra még nem járt. De különösen megdöbbenett az, hogy úti társa kitérintve az ablakon, egész váratlanul s a nélkül, hogy a látományról Szolovjev beszélt volna, felkiáltott: «Nézzé csak, az ön tájképei!»

Szolovjev maga sem tudja okát adni ennek az ő különös esetének, s daczára annak, hogy Elberfeldben Blavackájára hasonló, megfoghatatlan tüneményekkel mutatatta, a «Ruszkij Vjesztnik» folyóiratban nyolcz számra terjedő leleplezésben mutatta ki Blavackájára Heléna szédélgéseit, a ki azóta már meg is halt, s a kinek kalandos életéről már egész könyveket irtak.

Blavackája és Oleotte izelméi oly nagy port vertek, hogy komolyan kezdtek velők foglalkozni, mintha azt kellett volna hinnök az embereknek, hogy van valami a dologban. A londoni pszichikai társaság vette kezébe az ügy tisztárába hozatalát; kiküldte egy tagját a teozofista izelmék tanulmányozására. Ez nyomon követte Blavackáját, Oleotteot és társait Tibetbe, Kalkuttába s a hol csak megfordultak, aztán egy terjedelmes emlékiratban kétségen kívül leleplezte, hogy: 1. Mahatma fő-fő emberei: Blavackája, Damodar, Chancar, Bavadji, stb., ámitók voltak; 2. Kut-Humi és Moria buddhista főpapok, kiknek nevében az ámitások folytak, költött személyek; 3. egyetlen «tünemény» sem vehető komoly számba s azok szemtanúi vagy maguk is hazug bizonyosságokat tettek, vagy csalás áldozatai lettek; 4. semmiféle csodákáról szó sem lehet, mert azok mind csaláson alapultak.

Hanem természetesen ezzel még végtér ki

nem irtották a buddhaizmusköpenyegealattlára kapott babonákat s nem lehetetlen, hogy Blavackája után is támad Mahatmánál olyan lelkes papja vagy papnője, mert ez az üzlet anyagi haszonnal is jár.

A buddhaizmusból kontár módra átdolgozott «teozofiai társaság» nem valami régi keletű, csak 1875-ből datálódik, s voltaképen eredetileg ma még a titok homálya fedi. Valamint a társaság megalapítói, Blavackája és Oleotte, úgy első úttörői is mindent elkövettek arra, hogy mentől nagyobb homályt idézzenek elő, mert abban biztosab a siker. Csak annyi bizonyos, hogy az az érdekes áramlat Amerikából, New-Yorkból indult ki. Amerikai földön nem nehéz bármily bomlottságot is divatba hozni, csak annyi kell hozzá, hogy szóval is, a sajtóban is mentől mesébb, hihetlenebb híret kell költöteni az újításnak.

Sz. E.

TOPMA MIHÁLY KIADATLAN KÖLTEMÉNYE.*

Sír-szoborra.

Pihensz, angyal szelid leány!
Arczád hamar meghervada;
Lelked fényes és tiszta volt,
Mint a menyü gyöngéd harmata;
A földön megszerette azt
Az ég, a melytől származott,
S korán, korán visszavevél!
Mint napsugár a harmatot.

Virág voltál, — a melynek ad
A szép tavasz dísz s illatot;
Kellem- s szelidségben valál
Dicsőítve, megádatott!
S a dús kínestet nem bírvam meg,
Gyöngédet élte megszakadt;
Mint megtörök a gyenge szár,
A túl teljes virág alatt.

Pihenj, angyal szelid leány!
Könyv, s bánat áll szobrod felett,
Mely a mély gyászoló szüled
Fájdalmából emelkedett;
Bús könnyeitől hantodon
A sírvirág kisarjadott; —
Ah! csak te hervadsz oda lenn
Halvány liljom, halvány halott.

TOPMA MIHÁLY.

KÉT FELESÉG.

Angol beszély. — Irtta Lowry H. D.

I.

Tregea Anna hűsége ahhoz a férfiúhoz, a kinek halála minden kétségen felült állt, méltán megérdemelte a jó trevorroviak bámulatát. Hiába fejtegette előtte atyja, az «Arany bárány»-hoz czimzett vendégfogadó tisztességben megöszült tulajdonosa, hogy a legnyugodalmasabb vendéglő kormányzásában is gyakran adják elő magukat oly körülmények, melyek közt egy «magányos, védetlen nő» nem képes eligazodni, a szép Anna sorban kosarozta ki a kéréket, bár azok a falu legdélezegebb és leggazdagabb legényei közül kerültek is ki. Az öreg kocsmáros

* Tompa Mihálynak egy 1850-ben írt kiadatlan költeményét közöltük néhány héttel ezelőtt, a «Vasárnapi Ujság» folyó 33-dik számában. Most egy szintén kiadatlan gyöngykölteményét van alkalomunk közölni, melyet Gibátról, Abadjmegyéből Szentimrey Gyula úr küldött be lapunknak. Ő nagyatya, néhai Soldos György irtatai közt találta a szerző névaláírásával is ellátott eredeti kéziratot, mely, mint magunk is megvizsgáltuk, kétségtelen hitelességű. A költemény az 50-es években a serdülő korában elhunyt Soldos Boriska sírelmlőkre készült. Tompa Mihály a runyai Soldos-családdal nemes barátságban, hanem neje után rokonságban is állott, így e költeményével mintegy rokoni részvétet róttá le a gyászoló család iránt. Köszönetet mondunk Szentimrey Gyula úrnak, hogy ez eddig ismeretlen s tehát kiadatlan költeményt általunk ezennel a nyilvánosság elé juttatta. Szerk.

nyugtalanossága háza és a kocma jövője iránt, napról-napra nőtt, de egyszerre a legnagyobb örömmel és meglepődöttségnek adott helyet, mikor a halottnak hitt Bosanko Harry tiz évi távollét után váratlan és hirtelen visszatért Spanyolországból, melynek partjaira tiz évvel ezelőtt egy hajótörés vetette, s a hol — mint a saját eljett szavai nyomán két szállongó bir rebesgette — tiz évet a legnagyobb nyomorúságban s a legmegalázóbb szolgáltságban töltött el, s épen úgy, mint az előtt tiz évvel, ismét megkérte az utána epedve váró Anna kezét, s néhány hét múlva már az oltár előtt esküvel erősíté meg a szerelmi hűség-fogadalmat, melyet tiz évvel az előtt a kert lombos fái alatt tett a szép leánynak.

Az esketési szertartás nagy díszszel és a falu legelőkelőbbjeinek részvétele mellett ment végbe, s az öreg Tregea egészen visszavonulván az üzletől, Bosanko barátunk állt az «Arany bárány» élére. Az öreg néhány hónap múlva meg is halt, s a vendégfogadó czimeréről a Tregea név le-töröltetvén, helyét a Bosanko neve foglalta el. Kezdetben minden jól ment, s minden jel arra mutatott, hogy az «Arany bárány» új tulajdonosa kezén még jobban fog virágozni, mint eddig.

Épen nyár volt. Bosanko ügyes, élelmes és vállalkozó embernek mutatta magát, s nem kimélt sem költséget, sem fáradságot, hogy kocsmájában minden csint és kényelmet megteremtse, a mi csak a vendégeket oda édesgetni képes volt. Az öregnek nem épen jó szemmel nézték az újításokat, mert megszokták már az «Arany bárány»-t negyven év óta változtatlan egyformaságban látni, de a fiatalsg annál jobban felkapta s annál sürűbben látogatta a kiújított régi fogadót, hol a kocsmáros szíves előzékenysége s öröklő nyájás, barátságos arca fogadta a vendégeket.

Anna is nagyon boldog volt, mert férje annyi gyöngédséggel s oly meleg szeretettel vette őt körül, a mely a tiz évi hosszú, hű várakozásért gazdag kárpótlást nyújtott, s a legderűsebb jóvendőt jósolá.

De a mint az ősz elmúlt, az első hó leesett, s beállt a kemény hideg idő, Bosanko egészen megváltozott. Barátságatlan, komor és ingerlékeny lett. Oraszámra némán, szótlanul ült a kandalló előtt, a lobogó tűzbe bámulva, s ha néha összeült vendégeivel, hirtelen lázas vigsgát tört ki belőle, és szilaj, vad kedvel énekelte nekik egy-egy spanyol dalt, melyet azok nem értettek ugyan, de az éneklő lázban kigyúlt arcáról s csillogó szemeiből következtethették, hogy csupa szenvedéllyel voltak tele, — s aztán megint visszaesett fásult egykedvűségébe. Az üzletet és feleségét egyaránt kezdte elhanyagolni.

Gyakran hirtelen felállott rendes helyéről a tűz mellől, felkapta köpenyét és lesietett a tengerpartra, s ott türelmetlenül sétált föl és alá, s olykor megállva, kémlelő szemekkel tekintett végig a tenger sima tükkrén, mint a ki érkező hajóra les.

Epen ebédjénél ült, mikor a falubeli gyerekek hírül hozták, hogy valami bárka-féle érkezett. Bosanko, mintha csak várt volna valakit, felugrott, ott hagyta ebédjét és sietett a tengerpart felé. De alig ért az utczára, egy sereg ember jött vele szembe, egy idegen kínzésű nő kísérvé, a ki egészen közre fogtak, s a ki idegen nyelven az őt körülvevőktől izgatottan kérdészködni látszott.

Az idegen nő legelőbb huszonöt évesnek látszott. Karcsú és magas volt, éfjekete hajjal és szemekkel, s olajbarna arczbőrrel. Fején fekete gypot kendőt viselt, melyet erőses tiz erősített meg a dús hajzathoz. Rendkívüli szépségű volt, de szemeiben vad, félelmes tűz csillogott s halvány arca kínos szenvedések nyomait viselte magán.

Bosanko álméklodva állt meg, alig néhány lépésnyire háza küszöbétől, a feléje közeledő embertömeg s az idegen nő láttára.

E pillanatban az idegen nő is észre vette az «Arany bárány» előtt álló férfiút s tekintetük egyszerre találkozott. A nő arczának kifejezése e pillanatban hirtelen megváltozott, s valami rég keresett, sokáig hiába ahajtott örömet árult el. Ajkairól egy boldog, örömteli kiáltás lebbent el, kiszakítá magát az őt körülvevő sokaság közül, oda rohant Bosankóhoz, magát annak lábai elé vetette, s megragadta kezét, csókok-

kal halmozta el, míg érthetetlen nyelven a legnagyobb, legféltelenebb örömmel adott hangosan, kacajjal és zokogással szagatott kifejezést.

Bosanko csak egy rövidke percig állt habozva, mintegy küzködve önmagával. Aztán kihívóan, megvetőleg nézett végig a kiváncsi tömegben, mintha azt akarta volna értésükre adni, hogy véleményükkel és ítéletükkel nem sokat törődik, — s a másik perczen már forrón, szenvedélyesen szoritá karjaiba az idegen nőt, s a tömeg előtt ismeretlen nyelven gyöngéden, hűvel felelt annak hozzá intézett szavaira.

A sokaság némán, csodálkozva szemlélté a történeteket, mikor egyszerre a vendéglő ajtaja megnyílt, s annak küszöbén Anna jelent meg, a ki észrevevén a házuk előtti csoportosulást, kiváncsian sietett ki, annak okát megdandó.

Mikor férjét az egész falu szemeláttára karjai közt egy idegen nőt tartva, megpillantá, egy pillanatra szemeinek alig adva hitelt, állt meg. Aztán izgatottan lépett közelebb, és karját férje vállára tette. Az idegen nő félenként kibontakozott az őt gyöngéden ölelő karok közül. A két nő merőn nézett egymásra. Anna büszke fensőség érzetével mérte végig a másikat, míg ez ijedten, rémülettel tekintett reá. Néhány perc kínos várakozás közt telt el, míg Bosanko, mintegy zavarban és határozatlanul tekintgetett hol az egyik nőre, hol a másikra. Aztán magához vonta ismét az idegen nőt, s miután néhány, úgy látszik megnyugtató szót szólott hozzá, daczos haraggal nézett nejére.

— «Ki ez az asszony? — kérde Anna. — Ki ez az asszony, a ki meg mer gyalázni?!»

Bosanko egy pillanatig habozott, de aztán makacsan így felelt: — «Eljött utánam Spanyolországból, mert azt hihette, hogy joga van rá, sőt kötelessége az...»

Anna elhalványodott.

— «Hogy azt hihette?... Tehát a feleséged?!» kiáltá félig kérdőleg, félig önmagának felelve, és szemeiben néma, fájdalom szemrehányással tekintett férjére, a ki szemét földre szegezve állt előtte.

— «Nyolcz évig feleségem volt, ott távol, Spanyolországban», — mondá a férfi tömpán. Anna tekintete most ismét a spanyol nőre esett.

— «A feleséged!» — kiáltá ismét, most már a teljes bizonyosság fájó érzetével. — «Úgy az Isten legyen igralmas neki. S neked is, kit tiz hosszú évig mint özvegy sirtalak, s tiz hosszú évig mint hű, tiszta szerető vártalak vissza!» Aztán parancsolólag tette hozzá: «Kövessetek! Itt a nyílt utczán, az egész falu előtt nincs helye, hogy tisztázuk számádásunkat.» S azzal bemett a házába, míg azok lesütött fejvel, szó és ellenmondás nélkül követték.

II.

A sokaság lassankint szétoszlott, de kisebb csoportok még sokáig járkáltak fel s alá, Bosankó körül s a spanyol nőről beszélgetve. A vendégfogadóban történetekből semmi hír sem szivárgott ki. Anna a házbeli cselédeket oly jó figyelem alatt tartotta, hogy a kocsmába tévedt vendégek ezektől sem voltak képesek a legcesékélyebbet, mi kiváncsiságukat csak kis részben is kielégíthette volna, kitudni.

Mikorra az alkonyat leszállott, a falu ifjai és vénei, férfiak és nők egyaránt, ismét összesereglettek az utczákon és nagyban vitatták a különös esetet. Igen eltérő véleményeket lehetett hallani. Az idegen nő sorsa iránt, a ki férjét elvesztve, annak keresésére indult messze tájakra és távol földön más nő karjaiban talált fel, nem kevesen — kivált az asszonyok közül — éreztek és mutattak részvétet, de tán még többen szánakoztak a szegény Annán, a ki kedvesére tiz éven át oly kitartó hűséggel, oly soha nem lankadó reménytel vár, és csak egyben volt mindenki véleménye ugyanaz, hogy Bosanko hitvány, kétszeres esküszegő és hite-hagyott ember.

S a míg a dolgot így tárgyalgatták, a míg az est sötét szárnyaival az egész falut betakarta, az emberek méltatlankodása, haragja, szenvedélye nöttön nőtt a hitvány, nyomorult áruló ellen. Már kezdtek olyan hangok emelkedni a

— «Ki ez az asszony? — kérde Anna. — Ki ez az asszony, a ki meg mer gyalázni?!»

tömegből, hogy szegény Annát meg kell bosszulni, hogy a népnek ily esetekben törvényt tenni nemcsak joga van, de kötelessége is.

Egyszerre az egyik utca végéről éktelen zivaj hallatszott. Néhányan a legszendélyesebbek közül botokkal, vasvillákkal felfegyverkezve s trombitákkal, dobokkal — melyekkel máskor a népmulatságokhoz szokták a tömeget összehívni — éktelen lármát ütve, összecsoportosították s a Bosanko háza felé indultak. A kezdetben kis csoport egyre nőtt a hozzá csatlakozókkal és az éj sötétebben mind rémesebb látványt nyujtott. A tömeg közepeből két hosszú pózna emelkedett ki, melyek végére, mint a zászlónyelekre, durva vászondarabok voltak kötözve. A vászondarabokon egy-egy ostromba kép volt korommal rárájozva, melyeket az éj sötétebben kivenni nem lehetett ugyan, de a tömeg fenyegető magatartása s a zászlóvivők dicsekvő megjegyzései elárulák, hogy a két kép Bosankót és a spanyol nőt ábrázolja.

Az ember-áradattá nőtt tömeg most elért az «Arany bárány» előtti térre, s ott fenyegető állásba helyezkedett. A dobok és trombiták éktelen zivaját, az utcagyerekek sikitő kiabálását a tömegből hangos, s a térség körüli házak által visszhangzott üvöltés zúgta át: — «Meg kell őket égetni! Gyujtsátok meg a képeket!»

Egy pillanat múlva már ott volt a lobogó szalma-esóva, s a másik perczen már lobbót vetettek a póznákra kötött vászon-csafatok.

A tűz egyszerre az egész teret bevilágítá és fénye szilaj, haragos arczokra vetődött. A küllőben nyugodt, békés természeti falusiak mintha meg lettek volna ittasodva, úgy el voltak telve valami soha sem érzett, soha sem ismert dühtől, boszúvágytól. A tűz látása a kedélyeket még ingerültebbé, még lázasabbakká tette, s a mint a láng fénye gyorsan ismét elenyészett és a maroknyi zsaratnok összeomlott, hamuvá lett, az emberi sziveket is valami vészterhes sötétség lepte el.

E perczen megnyílt a kocma ajtaja, s azon Anna lépett ki, kezében éjjeli lámpával, mely megvilágítá halvány, beesejt arcát, melyen az utolsó nap szenvedésének nyoma sokkal inkább meglátszott, mint a tiz évi várakozásé.

— «Mit akarnak?!» kérde halk, majdnem elfuló hangon.

A tömeg egy pillanatra elmúlt, s összébb tömörült a néma sötéteben, melyen át csak a szikrázó szemek villantak össze, mintha tanácskozának egymással.

— «Igazságot tenni jöttünk!» zúdult egyszerre ismét ki a zivatar. «Igazságot fogunk tenni, ne féljen, asszonyom. Az ön férjére van szükségünk! meg akarjuk számoltatni. Hol van a gazember?!»

Egy alak kivált a tömegből, s míg azt csendre intette, egészen oda lépett Anna elé és így szólt: — «Asszonyom, önön oly sérelem esett, mely

mindnyájunkat bánt és meggyaláz. Ügyét készek vagyunk a magunkévá tenni, ha kívánja. Ha úgy akarja, mi boszút állunk önért. Terjeszsze panaszát elébünk, s mi ítéletet hozandunk, hatalmazzon fel, s végre is hajlandjuk azt!»

Egy asszony közbe kiáltott: — «Hol van a férje? Ide vele! meg azzal a spanyol asszony-nyal! Majd megmutatjuk mi, hogy kell valakit összezaggatni!»

Ismét láрма, ordítás támadt. Anna halványan, remegve állt, mintha ő lenne a vádlott és nem a vádló.

Vádló?! Egy szavába, egy intésébe kerülne, hogy ez az izgatott, szenvedélyes tömeg igazságot szolgáltatson neki és büntetést mérjen azokra, a kik boldogságát, életét tönkre tették. Igaz, hogy férjét úgy is örökre elveszített, de legalább elveszen vele az a másik is, s ha az övé nem lehetne, nem lenne azé sem...

Intett kezével, hogy beszélni kíván. A tömeg egyszerre elcsendesedett. Anna szomorún, de határozottan beszélt. — «Köszönöm, nincs szükségem önökre. Én már... ítéletet hoztam.»

A tömegben egy moraj vonúlt végig, talán az elégedetlenség, hogy nem lehet majdnunk törvényt tenni, talán a megnyugvás, hogy az ítélet már meg van hozva.

Anna folytató: — «Nem gyakoroltam kegyelmet, de igazságos akartam lenni. Azt a férfit, — nagyon szerettem, — egykor. De abban a perczen, melyben megdudtam, hogy megcsalt, — akkor, mikor meggyalázott, — szivemből ki volt szakítva szerelmem, s nem volt iránta egy gyöngéd, egy szánó gondolatom se. Nem kívántam többé őt magamnak, — de nem is kívántam. Az a férfi — nekem soha sem volt férjem! Az a másik volt Isten előtt törvényes, egyetlen felesége. Vissza kellett tehát neki adnom férjét, — és gyermekeinek apját. Meg-történt. Ez előtt két órával, ellátva annyi pénzzel, a mennivel háza juthatnak Spanyolországba, tengerre szálltak. Köszönöm tehát az önök részvétét, de nincs szükségem segítségükre. A mint látták, az ítélet már meg van hozva és végre is van hajva!»

Elgütlelt, lázongó mozgás hallatszott a tömegből. Anna esdőleg tárta ki karjait: — «Emlékeznék-e barátaim, hánszor mondták nekem, hogy ő rég halva van. Igazuk volt. Én valék a balgatag, a ki azt hívém, hogy még él.»

A tömeg, bár elégedetlenkedve, lassanként szétoszlott. Az emberek visszatértek házaikba, s a falu nem sokára mély csöndbe merült. Anna ott maradt, térdelve, háza küszöbén, és keservesen, sokáig zokogott magában.

Mikor fölemelt fejét, észre vette, hogy már senki sincs a közelében, s az éj sötét leple biztos takaról szolgálhat a menekülőknek, felkelt, kinyitotta a csapszék ajtaját s beszélt:

— «Mehetnek. A falu alszik, az éj sötét és reggelre már biztos helyen lehetnek! Siessenek!»

A nyitott ajtón Bosanko és a spanyol nő egymás kezét fogva, lehajtott fejjel, földre szórt tőrt követve, támolyogva jöttek ki, és szűk nélkül, búcsúzás nélkül indultak neki a sötét, halgatag éjszakának, nem merve föltekinteni, nem merve visszaneézni.

MAGYAR HONVÉDGYALOGSÁG TŰZHARCZBAN.

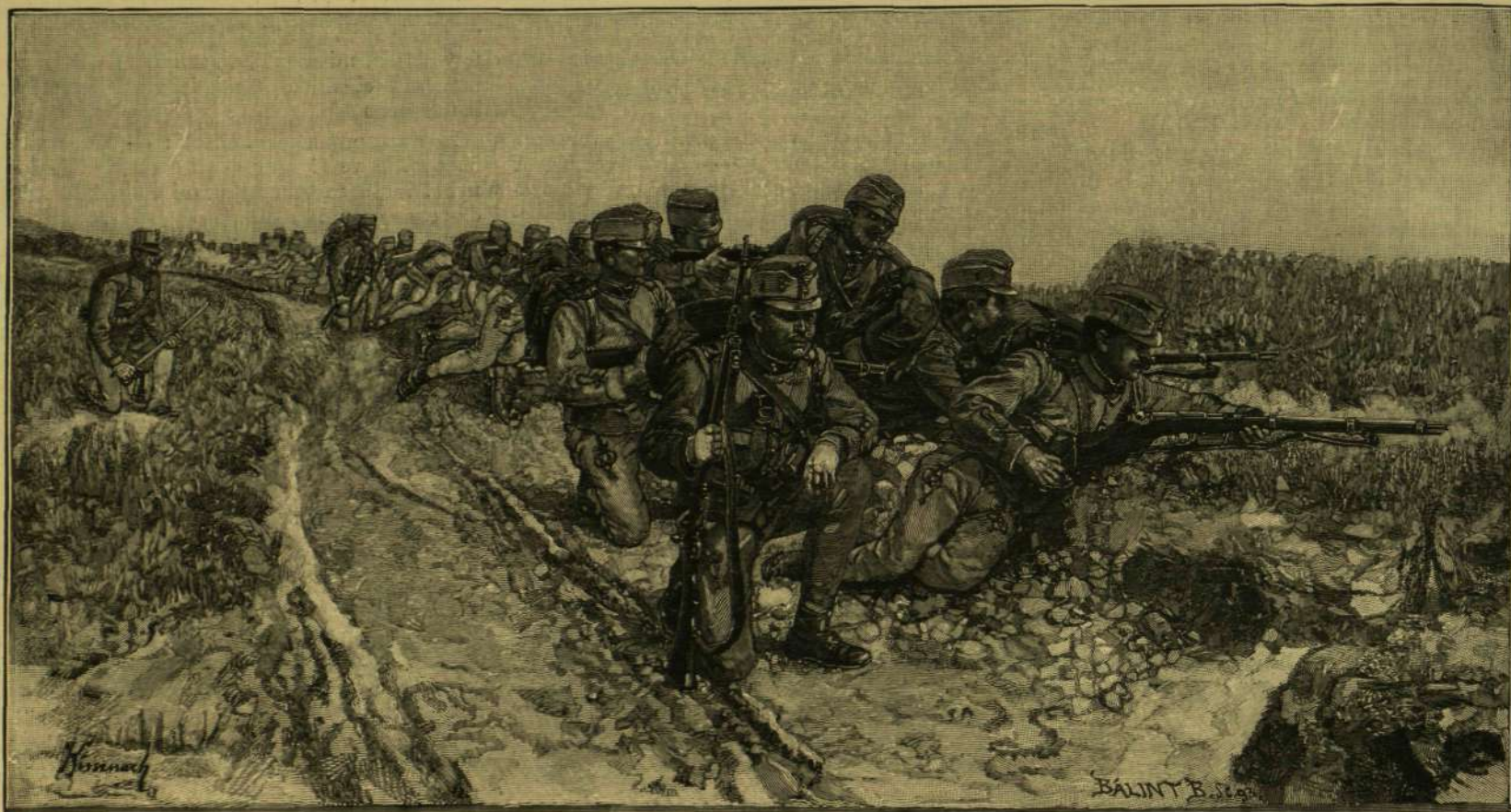
Semmi sem teszi úgy próbára a gyalog katonát, mint a tüzharc, midőn az ügyesen fedezett állásban levő ellenség puskatüzét kell kiállnia a nélkül, hogy a tüzelő ellenséget biztosan célba vehetné. Az ismétlődő puska hosszukás lövegei hihetetlen távolságból is megölik az embert, ki a terep legesekélyebb mélyedéseit, vagy egyéb menedékeit is ösztönszerűleg felhasználja, hogy teste mennél kevésbé szolgáljon célpontul, az ellenség lövéseinek. A zászlóalj hosszú sorban terül el a földön, a tisztek távcsöveikkel úgy, hogy kifürkészik az ellenség buvó helyeit, mire aztán a jelző sipokkal jelt adnak a tüzelés megkezdésére. Magától értődik, hogy «onnan át» szintén keményen készül-

Pillanatnyi fénykép után.
A KIRÁLY ÉS A NÉMET CSÁSZÁR.

salátán öt napig, fölt káposztán 6—10 napig, a nyers káposztán pedig 15 napig megéleik. Ebből azt kell következtetni, hogy kholeris időben nyers zöldségtől és gyümölcstől lehetőleg tartózkodjunk.

* Az alkohol tartalma italok élvezetével való visszaélés elleni negyedik nemzetközi kongresszus augusztus végén Haagban (Hollandiában) ülésezett. Dr. Bergeron-nak a párisi orvosi Akadémia tagjának a kongresszushoz intézett terjedelmes emlékiratából kitűnik, hogy az alkohol tartalmú italok rendkívüli megadózata, valamint a szeszes italok gyártásához szükséges szereknek a kereskedelembe való teljes kizárása, az alkohol fogyasztásának emelkedését nem akadályozták meg. Az egyedüli mód a mindinkább terjedő baj elterjedésére, azon helyiségek számára szigorú megszorítása, melyekben az emberek a nap bármely órájában az átkos italhoz juthatnak. Norvégiában a hatóság az ily üzletek megnyitását ezentúl általában nem engedélyezte. Svédország pedig megtöltötták ünnepnapokon délutáni öt óra után és köznapokon esti 10 óra után a pálinka árulását. Ily módon a fogyasztás, mely 1843-ban fejenként 8 liter telt ki, most már fejenként 1 literre szállt le. Franciaországban e részben jelenleg nagyon kedvezőtlen arányok állnak fenn, a mennyiben ott fejenként 4 liter fogyasztanak, míg 1850-ben a fogyasztás fejenként csak 1 1/2 liter telt ki. Franciaországban a részegségi garázdálkodást 1850 óta mint rendőri kihágást fenytik meg, s évenként 80—90 ezerre rugott azok száma, kiket részeges-

HONVÉDEK TŰZHARCZBAN. — Kimmach László festménye után, mely Király Ő Felsége tulajdona.

nek a tűz viszonzására és nem sokára a lövegek sivitva hasgatják a levegőt. Két a golyó talál, ott marad a harcvezető, szomszédja nem ér rá, hogy sebét megnézzé. A sebesült-hordók megjelennek és a kinjában vonagló katonát a kötöző helyre cipelik. De sokan hevernek a földön esedesen, némán is. Azokat a golyó homlokra, vagy szíven találta, s így nem szorúlnak többé az orvos segítségére. A tüzelés hova-tovább erősödik, az elesettek, vagy sebesültek helyét a tartalékból pótolják s most már azon vannak, hogy a harcvezetőt, vagy ott támadásra készüljön, mivel a lovasság közeledő tömegei a gyalogságot harcnak véget fognak vetni. Végre megszólalnak az ezred kürtjei. «Szuronyt tűzz!» — A tűzvonal emberei sorakozva felkapják fegyvereiket. — «Szuronyt szegezz!» — jelezik a dobok és kürtök. — «Előre!» — «Előre!» — Ekkor tűnik ki aztán, hogy ki a legény a gáton!

Régi honvéd.

EGYVELEG.

* Az éjszakai-amerikai Egyesült-Államok vasuti hálózata. Az Egyesült-Államok vasuti hálózata jelenleg az egész világ vasutainak 54 százalékát képviseli. 1892 elején földgömbünkön 617 ezer kilo-

méternyi vasut volt forgalomban, melyből az amerikai köztársaságra 331 ezer kilométer jutott. 1830-ban az egész világon csak 400 kilométer vasut volt. Ebből 279 kilométer Angliát, az Egyesült-Államokat 37 kilométer illette, de már tíz évvel utóbb az amerikai hálózat, 4535 kilométert tett ki, ebből ismét tíz év múlva 14517 kilométer, 1860-ban 49,300 kilométer, 1870-ben 85155 kilométer, végre 1880-ban 150,140 kilométer lett. A párisi földrajzi társulat által közzétett statisztikai adatok szerint ezen óriási munka 1890 végéig 50 milliárd frankot vett igénybe. 1890-ben az amerikai köztársaság vasuti vonalain egy millió teherszállítási kocsi, 25 ezer személyszállítási kocsi és 32 ezer mozdony volt forgalomban. A kiadott vasuti jegyek számából kitűnik, hogy 1890-ben az amerikai vasutakon 520 millió ember fordult meg, miből azt lehet következtetni, hogy minden amerikai ember évenként legalább tízszer utazik vasuton.

* A villamoság most már a vasutal együtt Palesztinában is meghonosult. Jeruzsálemben a damaszkusi kapu mellett épült új hengermalom villamos világítással van ellátva.

* A kholera-bacillus kérdése ismét napirendre került Franciaországban, nem mintha a járvány ott lábra kapott volna, hanem leginkább azon okból, mivel Frankland angol mikrobista legújabb kísérletei Párisban is nagy feltűnést keltek. Frankland kísérleteiből kitűnik, hogy a kholera mikroba zöld

kedés miatt megbűntettek; most azonban a törvényt valószínűleg kijátszzák vagy pedig elég szigorúan nem hajtják végre, mert 1885 óta a fennírt rendőri büntetések száma 45—50 ezerre szállt alá.

* A sör gyártása az egész földön rohamosan emelkedik. Így például Németországban évenként 48 millió hektoliter sört gyártanak. Angliában 39 millió, az Osztrák-Magyar monarchia területén 14 millió, Franciaországban 10 milliót, Belgiumban 10 millió, Dániában 2 millió, Oroszországban 3 millió, Svájcban 1 millió, Spanyolországban 1 millió hektolitert. Ezek után következnek Törökország 140,000 hektoliterrel, Románia 100,000, Szerbia 92,000, Görögország 6500 hektoliterrel. Európán kívül a sörgyártás csak az Amerikai Egyesült-Államokban (36 millió hektoliter) és Ausztráliában (1,5 millió) bír némi fontossággal, mely számok azonban a lakosság számával arányban nem állnak.

* A monte-carli játékbankok, mely hosszú évek során a világ minden részeiből oda sereglett könyvelmü emberek megkoppasztotta, végre valahára mégis utólrta a végzet, a mennyiben Leal kisasszony, egy fiatal skót turista úrhölgy, másfél óra alatt harmadfél millió frankot nyert a roulette-n, minek következtében a bank fizetéseit egyelőre beszüntette. Kérésget nem szenved ugyan, hogy ott a játék nem sokára újból fog folyni, de az erős érvágás következményeit a bank sokáig nem heveri ki.

A KÖSZEGI NAGY HADGYAKORLATOK.

Katonai tudóstíróknál.

A köszegi nagy hadgyakorlatok alkalmával egész seregek működtek egymás ellen, a mig az ezelőtti gyakorlatokon csak egyes hadtestek állottak egymással szemben. A hadgyakorlatok a király és vendégei: a német császár, a szász király, Lipót bajor és a connaughti angol királyi herczegek jelenlétében tartattak. A német császár kíséretében Reuss herczeg bécsi nagykövét és Schlieffen gróf lovassági tábornok, a német hadsereg vezérkari főnöke érkeztek Köszegre. Továbbá a következő külszázági tisztek (katonai tanács) hívtak meg: Hein százados (Éjszakai-Amerikai államok), Deines ezredes és Hugo százados (Németország), Berkheim báró százados (Franciaország), Dawson alezredes (Anglia), Pollio ezredes (Olaszország), Maurocordato őrnagy (Románia), Woronin alezredes (Oroszország), Espinosa de los Monteros ezredes (Spanyolország), Sabri brj alezredes (Törökország), és Ovensierna gróf százados (Svédország).

A hadgyakorlatok fő vezényletével Beck báró tábornagy vezérkari főnök segédkezése mellett Albrecht főherczeg tábornagy bizott meg.

A fővezénylet működési és részlet-osztályait Potivrek vezérkari ezredes és Schönauich vezérőrnagy kezelték. Mint meghívott tábornok, Appel báró lovassági tábornok, Bosznia és Hercegovina katonai főparancsnoka jelent meg. Mint döntők és döntőki segédek a következő tábornokok szerepeltek: Waldstätten és Kriehammer lovassági tábornokok, Dávid, Fürnyák, Galgóczy, Löhmeyen, Merta, Pacor, Hauschka, Cronenbold és Hegedüs altábornagyok, Kostersitz, Fleck, Zoltán, Guttenberg, Mertens, Bernolák, Zsoldos, Kotz vezérőrnagyok és Jenő főherczeg ezredes. A király, valamint a fővezénylet főhadiszállása a hadgyakorlatok ideje alatt Köszegen volt.

A összes csapatok felvonulása szept. 14-én, 15-én és 16-án történt. Szeptember 17-ikén pihenő nap volt. Szeptember 18-tól 21-éig hadgyakorlatok a fővezénylet intézkedései szerint. A hadgyakorlatokon a 2-ik, 3-ik, 5-ik és 13-ik hadtest, valamint a magyar honvédség nagy része összesen mintegy 140,000 ember vett részt. Az egymás ellen működő két fél egy-egy egész sereg volt, melyek egy-egy lovas hadosztályból és két vagy három gyalog hadosztályból álló hadtestekből álltak. A hadgyakorlatok alatt kizárólag füst nélküli löpörből készült töltények használtak.

Az éjszakai sereget, melyről az volt a feltevés, hogy Bécsből délnyugati irányban pontosul össze, Schönfeld báró tábornagy vezette. Vezérkari főnöke Fiedler altábornagy volt. A Varas vidékéről előrenyomulóknak tartott déli sereg parancsnoka Rheinländer báró tábornagy volt; vezérkari főnöke Pittreich vezérőrnagy.

A hadgyakorlati terep határszéleit nyugat felé Stiria, dél felé a Rába vize, kelet felé a szombathelyi—soproni vasútvonal, végre észak felé a Rozália-hegység kiágazásai jelölték.

A csapatok szabad mozgását némileg csupán néhány mély vízmeder, továbbá a köszegi és loicsmandi szőlők nehezítették meg. A talaj leginkább agyagos és száraz időben a csapatok menetelésére nagyon alkalmas; az ország- és

ellenfél gyalogsága amatt gyors tüzelésével okvetlenül tönkre tette volna. Utóbb a déli sereg egy egész lovas hadosztályt tolt előre Benkeháza és Kozár-major tájékára, mely a Horvát-Zsidány felől közeledő éjszakai sereggel ütközött volna össze, ha az erdős terep megengedi. Így azonban csak kisebb lovassági rohamokra került a dolog, melyek befejeztével a déli sereg az időközben oda ért Pittreich gyalog hadosztálya közreműködésével Köszegre ismét hatalmába kerítette. Ily módon aztán a gyakorlat délelőtti 11 órakor véget ért. A német császár az egész idő alatt a nevet viselő 7-ik huszárezrednél tartózkodott, melyet egy ízben személyesen vezetett rohamra. A szász király és a connaughti herczeg a Köszeg és Doroszló közti magaslatokról kísérték éber figyelemmel a nagy lovassági tömegek mozdulatait. A király, kinek kíséretében a Köszegen időző főherczegek, továbbá a külföldi katonai megbízottak voltak, a Pusztá-Csó körül több ízben előfordult lovassági rohamokat szemlélte. Mária Terézia főherczegnő löháton, utóbb pedig hintóban ilve, már korán reggel kiment a gyakorló-térre, hol a feje-

A CONNAUGHTI HERCZEG.

delmek polgári kísérete, továbbá gr. Kálnoky és b. Fejérvary miniszterek, Reuss herczeg bécsi német nagykövét, Pápay osztályfőnök s még számos kiváló egyéniség jelent meg. A fejedelmek nem ültek fel a készen álló udvari fogatokra, hanem löháton tértek vissza Köszegre, honnan a király, vendégei nélkül, gróton a város déli végén lévő magaslatokra siettek, hogy a Köszeg ellen előrenyomuló 28-ik gyalog hadosztály elvonulását lássa.

A második napra, szeptember 19-ére, kiadott intézkedésekből kitűnik, hogy az éjszakai sereg Köszegre ismét vissza akarja foglalni, míg a déli sereg Nagy-Baromig nyomul előre, hogy ellenfelének bal oldalát megkerülje. Ezek folytán a két sereg csapatai a nagy-barom-köszegi országot mentében ütköztek össze.

Mindkét sereg főhadiszállása, a fejedelmek kísérete, a hadgyakorlati fővezénylet, melylyel Mária Terézia főherczegnő s nővére, a Brazanzai herczegnő, ismét löháton ment ki, mindez oly festői látvány volt, melynek leírását bajos lenne megkísérteni. Kilencz óra felé a két sereg gyalogságának hadoszlopai voltak láthatók, a mint zárt tömegekben sikkolva, a nagy-baromi felek közeltek egymáshoz. Az ekkor élénk tüzelés közt lefolyt harc sokféle mozzanatai a gyalogság rendkívüli mozgékonyaságáról tettek tanúságot. A német

császár nem győzte eléggé dicserni a gyalogsági rajokat vezénylő tisztek ügyes tartását, továbbá a jelzés módját, mely csakis halk sipolással, nem pedig, mint ez más seregeknél szokásos, élő szóval történt. Vilmos császárt a gyalogságnak borjúi is érdekelték, melyeknek szerkezete lehetővé teszi, hogy a katona nehéz terhet gyorsan letehesse és felvehesse.

Kilencz óra után mindkét fél tüzérése is belevegült a harcba, a mikor újból kitért a füst nélküli löpörnek az a jelessége, hogy az ütegek állását nem árulja el s így annak felismerhetőségét nagyon megnéhezíti. Míg régebben egyetlen egy lövés füstje is elegendő volt arra, hogy az ellenfél ütegeinek állását meglássák, most csakis a golyók irányából lehetne a tüzérések hollétét sejtteni. A második nap hadgyakorlata az éjszakai sereg visszavonulásával végződött, mivel ellenfele sokkal gyorsabban tolt a gyalog-hadosztályait a csataterre. Vilmos császár a gyakorló térről kocsin Horpácsra Széchenyi gróf volt berlini nagykövét látogatására ment, honnan csak délután öt órakor tért vissza Köszegre. Reuss herczeg nagykövét kijelentette, hogy a császár kíséretében lévő német tábornokok és tisztek az osztrák-magyar csapatok tartását és kiváló menetelési képességét nem győzik eléggé dicserni.

A harmadik napon szept. 18-án a két seregnek 12 gyalog és két lovas hadosztálya működött. Az éjszakai sereg vezénylete ügyes mozdulatok által az eddigelő távol tartott 2-ik (bécsi) hadtestet előre tolván, a déli sereg bal szárnyát megkerülte, mi annak visszavonulását tette szükségessé.

A 10—12 kilométer hosszú harcvezetőn 120 ezer ember és 15 ezer ló volt együtt. A harc, mely délelőtti kilencz órától délutáni egy óráig tartott, egy nagy csata teljes képét mutatta s a mint előre látható volt, a nagy-baromi magaslatok elfoglalása körül forgott, mivel ezek bírása, vagy elvesztése a szombathelyi, köszegi, soproni

útvonal, vagyis a Dunán inneni részek sorsát dönti el.

E napon a kétféle nyelven való vezényelt kérdése annyiban nyert megoldást, hogy a közös hadsereg keretébe beosztott magyar honvédadosztályok és dandárok vezényeltében fennakadás vagy zavar nem támadt, habár a harczonval rendkívül hosszúságánál fogva ilyesmire könnyen megtörténhetett volna. Kitént továbbá, — a mi minden magyar ember szívét meg fogja örvendeztetni, — hogy a bel- és külföldi szakértők véleménye szerint a magyar honvédség s a közös hadsereg mozgékonyasága, tüzfegyelme és nyugodtsága közt különbség nincs, sőt, — és ezt különösen kiemeljük, — gyalog honvédeink szabatos fellépése nagyon kívánó, a mi egyébiránt a cseh, morva, vagy galicizai gyalogsággal szemben mindenkor rendes dolog volt.

A két fejedelem feszült figyelemmel kísérte a déli sereg balszárnyának megkerülésére irányított mozdulatokat, melyek minden tekintetben sikerültek. Vilmos császár Alsó-Pulyáig követte a csapatokat, honnan délutáni 2 1/2 órákor kocsin ment Köszegre. A gyakorlat befejezése előtt a német eszászár Schlieffen tábornok s vezérkari főnök által Beck, Merkel és Schönauich tábornokoknak s több törzsisztnek porosz rendjeleket küldött; Albert szász király szintén többeket kiténtetett rendjelekkel.

A csapatok egészségi állapota a lehető legjobb volt, s az élemezés ellen sem lehet kifogás, mivel ott, hol a katonák az idő rövidsége miatt nem főzhetek, kitűnő minőségű hús- és leveskonzervek osztattak ki; jó soproni és kőszegi borban sem volt hiány, melyet a rendes adagokon felül egyes helységek bortermesztői jutattak a táborozó katonáknak. Figyelmet érdemel végre az a körülmény, hogy eddigél sem a lovasság, sem pedig a gyalogság tömeges összekötéseimél komolyabb természeti sérülés nem fordult elő.

A nagy hadgyakorlatok szeptember 21-én délután 1 óra 21 perczkor véget értek, még pedig oly módon, melyből ismét a Nagy Frigyes, I. Napoleon és legújabbban Moltke tábornagy által követett azon eljárás helyes volta tűnt ki, hogy nagy tömegek közti harcokban nem a nyers erő, hanem az eszélyes s ügyes vezényelt dönti el a hadjárat sikerét. Ugyanis a kőszegi nagy hadgyakorlatok utolsó előtti napján az éjszakai sereg Schönfeld báró tábornagyról vezényelte alatt a terep kedvező viszonyait felhasználva, oly erős lökést intézett a még egészen ki nem fejlődött déli sereg ellen, hogy ennek balszárnya a zöm biztonságának veszélyeztetése nélkül állásait meg nem tarthatta s visszavonulását legott megkezdte, a miért aztán legyőzöttnek tekintett. Amde Schönfeld tábornagyról, kit kémszemlére kiküldött őrzáratai az ellenség állásáról valószínűleg tévesen értesítettek, számításán kívül hagyta azt a körülményt, hogy Rheinländer tábornagyról a déli sereg parancsnoka, csakis azért vonta vissza oly gyorsan balszárnyát, hogy másnap a megkerülési műveletet a maga részéről az éjszakai seregnek közepe ellen megkísérelte, még pedig oly időben, a midőn Schönfeld csapatjai elsöplökben előrenyomulva, azt rögtön meg nem akadályozhatják.

Rheinländer tábornok ezen fogása teljesen sikerült, a mennyiben seregét gyorsan összevonva, ennek nagyobb részével ellenfelét megkerülte s tüzéséggel valamint lovasságának két harmadával az éjszakai sereg hátában jelent meg, mi által a két tűz közé szorult éjszakai sereget csatát vesztett félnek kellett kinyilatkoztatni.

A kőszegi nagy hadgyakorlatok negyedik s utolsó napja nemcsak az osztrák-magyar haderő, de bármely európai hadsereg hadgyakorlatainak történelmében jövőre is első helyen fog állni, a mennyiben kitűnt és kétségtelenül bebizonyult, hogy a haditudományok legújabb vívmányainak felhasználása mellett a sereg vezérkarának ügyes intézkedései egy nagy tömeg sikeres működését még hegyes-völgyes s vízmedencékkel átszelt terep és egyéb hátrányos viszonyok közt is lehetővé teszik. A nyers túlerőtől való ösztönzésű félelem nem befolyásolhatja többé katonáink önértetét, s a haza polgári is nyugodtabban nézhetnek a jövő idők eseményei elé, mivel a kőszegi hadgyakorlatok napjain kitűnt, hogy az osztrák-magyar sereg vezérkara a helyzet magaslatán áll, hogy sere-

günk felszerelése és fegyverzeete bármely más hatalmasság katonai intézményeivel a versenyt bátran kiállja, s hogy végre a sereg lovasságában oly impozáns erővel bírnak, melyhez hasonlóval kívülünk senki sem rendelkezik. Bebizonyult továbbá az is, hogy azon tömérdek áldozatok árán, melyeket a nemzet a honvédség létesítésére és kiképzetésére hosszú évek során hozott, oly nemzeti sereget nyertünk, mely szükség esetére a hazát bárki ellen is megvédeni képes leend.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Írta a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerész-tiszt az «Erzsébet» fűdélzetén.

Sydneyben. (I. közlemény.)

Május 16-ikán értük el Port-Jackson, az ausztráliai kontinens belsejébe mélyen benyúló, százaszoroson elágazó öblöt, a melynek déli oldalán 1778-ban szállott partra egy, az angol kormány által száműzött rabesoport. Akkor az a föld még alig hogy fel volt fedezve. Bátor, az ismeretlenül vissza nem rettenő, többnyire az akkor még hatalma tetőpontján lévő hollandi nemzethez tartozó tengerészek lassanként körülhajózták és megállapították, hogy az egy óriási földdarab, egy új, ötödik világész. Hazájukról elnevezték Új-Hollandiának. Hogy milyen ez az új világész, mily emberek és állatok lakják, és mily növényzet fűdi, arról csak gyér és kevés megbizható tudósításokat hoztak a fölfedezők. «Nagy részét szegényes a növényzet, tehát meddő a föld, a melyen vad, fekete emberek lakoznak.» Ilyenek voltak az első hírek. Jó lesz az a föld az emberiség páriái, a gonosztevők számára. Népesítsék be ezek; küzdjenek ott a létért a vad emberek, fenevadak támadásai és a föld meddősége ellen, vagy veszzenek el. Az ó-világ meg fog tisztulni a büntől, számuzi elátkozott, megtagadott fiait, legyen azoké a legújabb világ; a rabok világa!

És megalakult az első rabtelep; Sydney-Cove-nak nevezték el. Néhány száz nyomorult viskó, bennük elvadult emberek, körülöttük vad bozót. Ilyen volt Sydney akkor, alig több, mint száz éve!

És most? A reggeli nap szelíd, kellemes fényétől pazon körülragyogva tűnt fel előttünk Ausztrália. Mert már nem Új-Hollandiának nevezik az ötödik világész. A hollandi országnak nem tudta meghódítani; átengedte a hatalmasabb angol országnak.

Hajónk gyorsan közelített a part felé, melynek látszólag egyenes vonala, közel érve hozzá, két sziklasark közt megszakadt. Port-Jackson bejáratánál voltunk. Az előttünk még ismeretlen világésznek mintegy oszlopos kapuját alkotva, hatalmas fehér sziklák emelkedtek ki a tajtékzó, csapkodó hullámokból. Elragadó kép volt az, melyet e kapun át megláttunk; egészen különböző attól, a mit a tropikus világban látni megszoktunk. Sehoh a természet duszadó túltengése, mely bár csodálatra ragadja a mérsékelt égöv szűlöttét, de el is fűrasztja figyelmét, — és sehoh az indusok fantasztikus műveltsége, mely szintűgy túltengő, idegenszerű. Nem pálmák szegélyezik itt a partot, mint a forró földövi tájakon; sem szeszélyes alakú, aranyozott kupulájú furcsa szárny-iszetalakokkal benépesített pagodák és templomok — egy általunk fel nem fogható képzelt világ szüleményei — nem emelkednek itt, mint Indiában, ahol földhöz ragadt nyomorúságot találunk a fényes épületek között. Ez nem a szembetűnő ellentétek világa többé. Itt ismét a mérsékelt égöv szelid természetének vonzó körébe jutottunk, ismét Európának hatalmas és egyöntetű jellegű műveltségét látjuk, ismét józan, kitartó tevékenység nyilvánul körülöttünk.

Ez ismét a fehér ember kizárólagos, elvitáztatlan birodalma. Minden, a mit láttunk, ezt bizonyította. Szemünk mindenütt a legkifejlettebb polgárosodás műveivel találkozik.

Az óriási öblöt partjait zöld dombok sorai szegélyezik. A dombok lejtőin, hátán gyönyörű lakházak épülnek virágzó kertek közepe. Diszes, söt pompás külsejűk, melyekben Európa

minden építő stíljét képviselve látjuk, következtethetjük, hogy gazdag emberek kéjlakai. Egyesével, majd csoportokban állnak, sőt egész városrészeket is alkotnak. Ezek Sydney külvárosai.

És ha lehet az arany keretből a kép értékére következtetni, mily gazdag lehet az a város, melyet ennyi fényűzés vesz körül! A mint beljebb haladunk az öblöbe, meglátjuk déli oldalán a várost magát. Magas lakóházak, palotaszzerű tárházai beláthatatlan épületsorokká nőnek. Ott balra egy gyönyörű park húzódik a tengerpart mentén. Messzelátókkal a forró föld-öv legkülönbözőbb növényzeteit láthatjuk benne, a zöld pázsiton meg pihenő emberek. Ez valószínűleg a híres botanikus kert. Ettől jobbra egy domb emelkedik, melynek oldalait fokokban rendezett pompás kert fűdi, tetején egy királyi diszlak áll. Az bizonyára Új-Déli-Wales kormányzójának palotája, mert Új-Déli-Wales tartománynak fővárosa Sydney. Megerősít ezen véleményünkben az a nagy kék lobogó is, mely a palota egyik tornyának fokáról leng alá. Ez Ausztrália lobogója. Ezzel átellenben, az öblől túlsó oldalán egy másik büszke jelvényt lobogtat a szél; az angol admirálisnak az ausztráliai angol hadi flotta parancsnokának lobogóját. Az egyik lobogó azt mondja: «Az egykori fegyencz telep szabad, becsületes emberek országává változott át. Ide nem azért jönnek többé az emberek, hogy büntetésből kényszer munkát végezzenek. Ide szabad akaratból jönnek a túlságosan népes Európából mindazok, a kik kedvezőbb létföltételek közt gazdagabb keresetet remélnék találni, és azt szabadelvű társas és állami intézmények védelme alatt kívánják élvezni. Ez a munka nemzetközi szabad országá!» A második lobogó azt mondja: «Ha ezt az országot nem angolok alapították is, de angolok kormányozzák és angolok flottája védi!»

És ime ott sorakoznak Anglia-Ausztrália úszó bástyái! Középpont egy hatalmas csatahajó, az «Orlando», mellette néhány újabb szabású gyors-czirkló. A parton és egy, az öblől közepén fekvő szigeten, néhány erdő és üteg van felállítva. Tehát ez a fiatal ország meg is tudná védeni gazdagságát és szabadságát, ha arra kerülne a sor. Mindenféle hajók sokasága lepi el a vizet. Evezős, gőz és villam által hajtott csónakok százával veszik körül az érkezett hajót; kereskedelmi czekek küldöttei jelennek meg a hajóellátásért versenyezve; itt mindenki nyerni, szerezni akar. Gyorsjáratú kis gőzcsökök eszközlik az élénk közlekedést a part egyes pontjai között. Vitorlás és gőzhajók jönnek-mennek; köztük minden faj, nagyság és nemzet, képviselve van, a kis czethalásztól kezdve az óriási óceánjáró gyors-gőzcsög.

Tehát szépség, pompa, gazdagság, hatalom, szünetlen lázas tevékenység jellemzik azt a képet, a melyet Sydney ma nyújt.

Száz év alatt egy rabtelep helyén a legkifejlettebb polgárosodás egyik emporiuma, egy világváros jött létre.

Az angol hadihajók mellett elhaladva, messzelátómon át észrevettem, hogy a hajók orrára ez a mondat van írva: «Advance, Ausztrália!» (Előre, Ausztrália!) Ez a legújabb világész jelszava. Lehetne-e lakosainak tevékenységét, lankadatlan előre törekvését, józan önértékét rövidben és jobban jellemezni?

És mégis mind e föltételei az életképességnek még nem magyaráznák meg magukban Ausztrália, különösen Sydney csodával határos föllendülését. Ily jellem-tulajdonságok is csak úgy képesítnek egy népet a meggazdagodásra, ha a gazdagság forrása már megvan a természetben, a talaj termékenységgében.

Új-Déli-Wales bővelkedik a természet minden kincseiben. Talaja bár nem mondható kiválóan termékenynek, elegendő mennyiségben megtermi a búzát és más gabonaméket. Ez európai gyümölcsnemeket is sikerrel ültetik; az ausztráliai gyümölcs pedig vetélkedik szépségben és zamatban az európaival. A föld az angol korona birtoka, a ki a legtöbbet fizetőnek adja el azt «farmokra» osztva. A farmokon csak részben veszik művelés alá a földet; nagyobb része füvel van benőve, mely táplálékul szolgál mindenféle házi állatoknak. Az állattenyésztés, különösen a juhtenyésztés, a gyarmat mezei gazdaságának a főága, a gyapjukivétel jövedelmeinek egyik bő és biztos forrása. Angliának egész gyapjú-szükségletét Ausztrália fűdözi.

Nevezetes község-rétegek vannak különösen a Hunter folyó mentén; rézben igen gazdagok a hegysek. Mind e jövedelmi források azonban csak másod sorban jönnek tekintetbe. Első sorban aranytelepeinek köszönheti a gyarmat példátlanul gyors felvirágzását. Ha már előbb is meglehetősen számban vándoroltak ki Új-Déli-Walesbe a fegyenczeken kívül (kiknek oda telepítése különben 1839-ben megszünt) európaiak, különösen angolok és irek: 1851 óta, mely évben az első aranytelepet felfedezték s azóta 1880-ig 500 millió frnyi értékű aranyat nyertek, a szerencse vadászoknak úgy szólván népvándorlása irányult oda. A bevándorlottak nagyobb része meg is telepedett ott, úgy hogy a gyarmatnak 850,000 főnyi lakossága csakis ezekből áll; a benszülött őslakosok egészen eltűntek.

Ugyanez áll Ausztrália többi gyarmataira nézve is. Ausztráliai benszülött visszahúzódik és elpusztul abban a mértékben, a mint az európai ember, a nyugati műveltség elébb-elébb nyomul. Az egész földrészt (hozzáértve a politi-

forrását táplálják. Dicséretére válik azonban a gyarmat kormányának, hogy a személy- és vagyonszámlára célzó törvényhozás erélyes. A rendőrség éber, gyors, ügyes és szigorú; személyválogatás nélkül lép fel mindenki ellen, a ki kihágást követ el a közbiztonság, vagy a törvények ellen.

Például Sydneyben éjjel minden nyilvános helyiség bezáratik pontban 11 órákor. Egy perczrel 11 után egy «bar»-ban sem lehet egy csepp italt se kapni, mert minden «barkeeper» jól tudja, hogy súlyos pénzbüntetéssel sújtatik, ha meg nem tartaná a zárórát.

Az ausztráliai társadalom, bár hasonló körülmények és viszonyok alatt alakult meg, mint az amerikai, nagyon is kedvezőleg különbözik attól. Az amerikaiak nagy tulajdonságait: a szünetlen tevékenységet, az akadályt nem ismerő erélyt, a társadalmi szokások szabadabb jellegét itt is megtaláljuk; de míg a yankee hideg és zárkózott, semmi másra sem gondolva, mint a dollárra: addig az ausztráliai barátságos, udvarias, közlekeny és előzékeny; szereti a

tek szép számban, francziák, a kiknek külön lapjuk is van; olaszok, különösen mint gyümölcs-árusok, sőt magyarok is. Ezek közül van Sydneyben egy dr. Philip nevű, a ki mint orvos tekintélyes állást tudott szerezni magának. Zömét azonban e nemzetközi keveréknek az angol-ir elem képezi, és minthogy a kormány is angol, a törvények angol nyelvűek és szelleműek és az angol nyelv az általánosan elfogadott közlekedési nyelv is, a más nemzetiségű jövevény csakhamar elsajátítja az angol nyelvet, mely nélkül itt nem élhet meg, és máskülönb is hozzásimul az angol, azaz jobban mondva az ausztráliai szokásokhoz.

Habár Albion népének, mint legelső és legszámosabb elemnek többségben léte határozza is meg az ausztráliai társadalom lényét, nagyon észrevehető a többi elem hatása is, a mi különösen a különböző népfajok sarjadékai közt kötött házasságok folytán jut érvényre. Ez a nemzedék többé nem vallja magát angolnak, irnek, németnek, olasznak, stb. — ők mind «ausztráliaiak.»

RÉSZLET SYDNEY VÁROSÁBÓL.

Fénykép után.

kailag hozzátartozó Tasmánia és Új-Zeeland szigeteket is) körülbelül 3 millió ember lakja. Ezek között már csak 30 ezer benszülött van. Tasmániában egészen kihaltak az őslakók; néhány évtized múlva az új-zeelandi maorik is egészen el fognak enyészni.

A fehér ember tehát egy új világot hódított magának Ausztráliában, gazdag forrásait lelvén ott az életnek, korlátlan terét a munkásságnak, tehát könnyű módját a megélhetésnek, megtelepedést és átvitte magával mindazt, a mi Európa műveltségében szép, polgárosodásában üdvös, állami intézményeiben bölcs és szabadelvű, s a mi a társas életben kellemes. És ezek mind szépen virulnak az ausztráliai talajon.

Vannak azonban a fényes képek árnyoldalai is. A fehér ember átvitte oda magával bűneit is. A bevándorlás hája nemcsak tiszta buzamagot hordott ide, hanem dudvát is. Nagy azoknak a száma, a kik csak azért cserélték föl Ausztráliát Európával, mert ott égett a föld talpak alatt; vagy röstelve a rendes munkásságot, megerőltetést, dolog nélkül reméltek meggazdagodni a mesés arany-országban. Binbe esettek, megbukottak, a társaságban lehetetlenné vált emberek, kalandorok és szélhámosok szaporították azt a gonosz elemet, mely az egykori fegyenczek utódaiból maradt. Mindezek a bűn örökök

társasélet örömeit, tehát vendégszerető. A yankee szertelen önzését az az elv jellemzi, mely újabbban politikájában is uralkodik: «Amerika az amerikaié!» Ausztráliában még alig ismerik a magát elkülönít és elzárás elvét; Ausztrália még nyitva áll mindenki számára és ott senki sem talál még akadályt a megtelepedésben és megélésben, — ha dolgozni tud és akar. Ugy a szellemi, mint a kézi munkás bő keresetet talál a «Dél-földön» akármely pályán: mint orvos, kereskedő, tudós, vagy napszámos.

Hogy milyen, európai fogalmak szerint mily hihetetlen nagy napszámokat fizetnek itt (az árak természetesen a verseny élénksége szerint különbözők), megemlítem, hogy azok a munkások, a kik hajónkra szemet raktak, 1 shillinget (50 kr. aranyban) kaptak óránként. A munkás minden órában felmondhat a munkaadónak, s ez kényszerítve van sokszor annyit fizetni, a mennyit a munkás követel. Mert vannak munkás-szövetkezetek, a melyek tagjainkat eltartják; és ha a munkaadó a szövetkezet valamely tagjának nem fizeti meg a követelt bért, senki abból a szövetkezetből nem dolgozik nála. Előfordul azonban, hogy néha sok a munkakereső; ez esetben a munkaadó határozza meg a bért.

Ausztrália lakossága keveréke Európá minden népének és nemzetiségének. Vannak itt néme-

És ha angol szülők gyermekei úgy beszélnek Angolországról, mint «home»-ról (otthon), azt csak szüleitől elsajátított szokás folytán teszik, de azért ők is igazi «ausztráliaiak». De mint fentebb érintettük, már egyéb jövevényekben, is észrevehető az átalakulás. Saját nemzetiségi jellegük lassanként elsimul, megkülönböztető színezetük elhalványul.

Mindannyian új hazát leltek Ausztráliában, melynek szabad szellemű légkörében ellelejtik a volt hazát. Egy új népet alkotnak, az «ausztráliai». Már megemlítettük azon kiváló tulajdonságokat, melyek az ausztráliai az idegennel kedveltetik. Rövid jellemzésük az, hogy ők szeretetreméltó angolok.

Ezt a kedvező véleményt saját tapasztalásaink alapján alkottuk Sydneyben való tartózkodásunk alatt.

RADÓ KÁLMÁN,

VASMEGYE FŐISPÁNJA.

A kőszegi ünnepnapok a legszebben folytak le. Az ünnepélyek fényét nem zavarta semmi, s a fejedelmi személyiségek és mindazok, a kik

a hadgyakorlatok színhelyén megfordultak, a legkellemesebb emlékek távoztak. A város pompásan festett, a fogadtatások, bevonulások és másféle ünnepek igazán mintaszerűek voltak.

Ez a fényes siker első sorban Vasmegeye főispánjának, Radó Kálmánnak köszönhető, a kit a közvélemény épen a király napok alkalmából tanúsított elényerét «vaskezü» jelzővel ruházott fel. Radó Kálmán tervezte ki az ünnepeket, ő vezette Kőszeg város földszítését s ő teremtett modern nagy várost a kis határszéli városból, a hol a legelőkelőbb vendégek is otthonosan érezték magukat.

Törhetetlen erélyvel és buzgósággal dolgozott a rendezés nagy munkáján, melynek sikerét elismerte ország-világ. És elismerte ő felsége a király, a ki Radó főispánt a kőszegi szép napok emlékeül valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki.

Szentmártoni Radó Kálmán még java korabeli férfi. 1844 december 17-én született Répcelakon, Vasmegeyében ősrégi nemesi családból. Iskoláit Sopronban és Eperjesen elvégezvén, 1867-ben sárvári szolgabíró lett. Két év múlva a sárvári kerület megválasztotta őt képviselőnek s a kerület két cikluson át képviselte az országgyűlésen. 1875-ben nem vállalt mandátumot, Répcelaki kastélyába vonult s családjának és gazdaságának élt.

A tetterős, munkás férfiú azonban ekkor is részt vett a megyei közéletben és különösen a Rába-szabályozó-társulat munkálataiban. 1881-ben azután a Rába-szabályozás kormánybiztosává s egy évre rá, 1882-ben Vasmegeye főispánjává nevezték ki. Azóta végrehajtotta a Rába-szabályozás nagy művét, melylyel hálára kötelezett maga iránt egy országrészt, s közigazgatás tekintetében minta vármegyét teremtett Vasmegeyéből.

E mellett, mint a dunántúli ág. ev. egyházkerület felügyelője, egyháza ügyeit is vezette. Hosszú közpályája alatt több kitüntetésben részesült; elnyerte a kamarási méltóságot, ezenfelül a Lipót-rend lovag-keresztjét, a porosz János-rendet és a szerb királyi Takovarend második osztályát.

E kitüntetésekkel bizvást fölér a nagy bizalom, tisztelet és szeretet, melylyel a király Vasmegeye polgárai viseltetnek.

Dr. K. D.

A FŐHERCZEGEKRŐL.

A kőszegi hadgyakorlatok szokatlanul nagy számban jelentek meg az uralkodóház főhercegei. Így ott voltak *Albrecht* főherceg tábornagy, a ki aggkora daczára bámulatos kitartással üli meg a lovat és vesz részt a hadgyakorlat fardalmaiban. Királyunk fivére, *Károly Lajos* főherceg, trónörökös, a ki nejevel, *Mária Terézia* főhercegnővel a Kőszeghez közel eső Nemes-Csó községben szállt meg. *Rainer* főherceg tábornagy, *Vilmos* főherceg a tüzérség főfelügyelője, *József* főherceg, a magyar honvédség főfelügyelője két fiával, *József Ágost* és *László* főhercegekkel, a kik mint hadnagyságok tényleges részt vettek a hadgyakorlatokban, *Frigyes* főherceg tábornagy, a ki fontos szerepet játszott a hadgyakorlatoknál, ép úgy, mint *Jenő* főherceg huszárezredes, a ki mint döntőnök működött. *Lipót Salvator* főherceg ezredes s ő felsége a király két veje, *Ferenc Salvator* főherceg dragonos őrnagy és *Lipót* bajor királyi herceg. A főhercegek rendkívül érdekelték a hadgyakorlatok minden fázisa iránt, s Kőszegen az uralkodók mellett az általános figyelem központjai voltak.

Erdélyi M. fényképe.

RADÓ KÁLMÁN, VASMEGEYE FŐISPÁNJA.

SZINHÁZ.

«Az eladott menyasszony» Vig opera 3 felvonásban. Zenéjét szerzte Smetana Frigyes. Szövegét írta Sabina K. Fordította id. Abrányi Kornél. Először adták a m. kir. operaházban 1893 szept. 21-én.

Évek hosszú során át tartott vajadás után végre egy igazán élvezetes estje volt a magyar kir. operaházban, mely már-már eljutott a művészi fizetéképtelenség szomorú állapotába. Az idei szezon első premiéréjét, Smetana «Eladott menyasszony» című dalművének bemutatóját értjük, mely minden tekintetben sikerült és biztató reményt nyújt arra, hogy az országban ebben a fontos kulturális misszióra hivatott intézetében végre olyan állapotok fognak megszilárdulni, melyeknek nem kell tartaniok még a szigorú kritikától sem.

Igazán örömmel tellett ebben a sikerült estében. Az utolsó zugig zsúfolt ház, lelkes hangulat a nézőtérben, mozgalmas élet, vidám és nemes ambíció-szülte buzgalom a színpadon — mind olyan dolgok, melyektől már réges-régen elszokott volt az operaház évről-évre gyérülő közönsége.

Pedig hát nem is valami modern, olasz mester idegrázó és nagy körmöntfonsággal lázasan összerótt művéről, hanem egy immár kilenc év óta sirban szunnyadó szerény és naiv kedélyű cseh zeneszerzőnek közel harminczszendős operájáról volt szó, melyet egész tavalyig csak azon a földön ismertek, a hol napvilágot látott. Smetana Frigyes nevét nálunk eddig csak a hangversenyek műsorából ismerték a közönség, s így egészen meg volt lepette, mikor e kevéssé ismert név czege alatt egy genialis, humortól pezsgő és édesen dallamos operát volt alkalma meghallgatni.

Az újdonság szövege, egészben véve, egyike a leggyengébb operaszövegeknek, de részleteiben annyi a tösgyökerez, népies zamat, alakjai a Moldva partján oly népszerűek és általános ismertek, és részletei oly mulatságosak, hogy az ember szinte elfelejti a tulajdonképeni sujt igénytelenségét és örömmel engedi át magát a színpadról szerztearadó üde és finom hangulatnak.

A darab azon fordul meg, hogy Hans és Mária szeretik egymást, s boldogan szövik egymás keblén jövőjük aranyzálatát. De közelépen egy agyafúrt házasságközvetítő, Kezal, a ki rábírja Mária szüleit, hogy leányukat a dadogó Venczelnek, Micha félkegyelmű fiának igérjék oda. Eddig rendben volna a dolog, de hát Hansnak is van beleszólása Kezal tervébe. A ravasz vén ember egy hirtelen ostrommal ráveszi Hansot, hogy 300 forintért lemond a menyasz-

szonyáról, de kiköti, hogy Mária csak a «Micha fiáé» lehessen. Kezal örömmel rááll az alkura, de ugyancsak nagyot néz, mikor a házassági szerződés aláírására kerülvén a sor, kiderül, hogy Hans is a Micha fia, a ki házartsos mostohája elől szökött meg hazulról. A szerelmek egymásé lesznek és a falu népével együtt jóízűt kacagnak a kijátszott házasságközvetítő boszúságán.

Ehez az egyszerű kis meséhez Smetana igazán pompás és még most, közel harmincz év után is a közvetlenség megkapó bájjal ható zenét írt. Partitúráján lépten-nyomon meglátszik Mozart hatása, mely különösen a humoros részekben nyilatkozik félreismerhetetlenül. De ez a hatás korántsem emészti fel Smetana egyéniségét, mely különösen a lyrikus és érzelmes részletekben igen rokonzenvesen jut kifejezésre. Smetana nem a zajban és a hangszerek eszeveszett összehalmozásában, hanem a keresetlen egyszerűségben és a közvetlen inspirációban keresi a hatást, és ennek tulajdonítható, hogy a teljesen a cseh népeletben és népköltészetben gyökerező műve nálunk is tetszéssel találkozik hatást.

Különösen sikerültek a humoros részek, így az első felvonásban Kezal belépője, a másodikban Mária és Venczel, továbbá Hans és Kezal kettőse, melyek ritkítják párjukat az egész zeneirodalomban. A lyrikus részletek közül első sorban a Hans és Mária elsőfelvonásbeli kettőse és a stylszerű, harmadik felvonásbeli sextett érdemelnek említést, mely utóbbit a közönség viharos tapsaira meg is kellett ismételn.

Az előadás egészben véve olyan jó volt, a minőt évek óta nem hallottunk az operaházban. A zenekar Nikisch igazgató vezetése alatt teljes feladatra magaslatán állott és különösen diszkrét árnyalásaival és művészi szabotásával érdemelte ki a közönség elismerését. A szereplők közül első sorban *Abrányi Kornél* (Mária) kell kiemelnünk, a ki poétikus és kedves alakítását nyújtott s nagy tüzzel, művészi finomsággal énekelte. *Szirávalka* (Hans) teljesen rábízta magát pompás organumára és játékában szögletes és itt-ott boszantóan tehetetlen volt. *Szendrói* (Kezal) nagy iparkodással oldotta meg feladatát, de nem tudott elég humort önteni alakításába. A kisebb szerepekben *Hilgerman Laura*, *Valent Vilma*, *Várady Kiss*, *Ney Bernát*, *Gabos Nelli* jeleskedtek.

Az est sikere, ismétéljük, minden tekintetben lelkes és zajos volt.

—br—

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

«A rágalmazott Magyarország», esküdtzéki vádbeszéd. Kiadja egy magyar bizottság Kolozsvárt. A *Roman Liga* című egyesület rendszeres támadásokat intéz a magyar nemzet és a magyar állam ellen s szemenszedet rágalmait a művelt nyelvek mindegyikén terjeszti Európában. Ennek az orvmozgalomnak a leküzdésére Kolozsvárott gróf *Teleki László* elnöksége alatt magyar bizottság alakult, mely azt célozza, hogy azok a nemzetek, melyekhez az oláhok rágalmaitak címeezik, megkapják egyuttal az illetékes választ is. A bizottság a maga működését azzal kezdte meg, hogy *Jeszenszky Sándor* főügyészhez írt esküdtzést, melyben a kolozsvári esküdtzések előtt elmondott nagy vádbeszédét hat nyelvre lefordította és több ezer példányban kinyomatván, a világ minden művelt nemzetének megküldötte. A vádbeszéd, mely a fentebbi cím alatt jelent meg, nagyon érdmes arra is, hogy nálunk szintén mennél többen olvassák, mert történeti tényekkel, törvényhozási intézkedésekkel, világos adatokkal bizonyítja, mennyire tisztán rágalmak azok a vádak, melyekkel az oláh izgatók a magyarokat folytonosan támadják, semmit sem törődve a Besszarábiában, orosz igaz alatt szenvedő románokkal.

Magyarországi tanulók külföldön. A m. tud. akadémia kiadásában már évek előtt, még néhai Ábel *Jenő* szerkesztésében megindult az a sok tekin-

tetben tanulságos gyűjtemény, mely a külföldi egyetemeken irataiból összeállítja a múlt századokban idegen földön tanult magyar ifjak névsorát, a rájuk vonatkozó egyetemi adatokkal együtt. E munkából most a harmadik kötet hagyta el a sajtót. Eddig megjelentek a jéni és bécsi egyetemek magyar tanulóiról szóló kimutatások, most pedig a *krakói* magyar tanulók-háza (bursa) lakóinak jegyzéke. Az eredeti kéziratokból közli és magyarázza dr. *Schrauf* Károly, bécsi udvari levéltárnok, ki gondos bevezetést is írt a lajstromokhoz. E szerint hitelesen ismerjük a krakói egyetemnek ama magyar hallgatóit, kik az egyetemet 1493—1558 között látogatták. Terjedelmes és gondval készült névmutató teszi lehetővé a kötet használhatóságát. Ára 1 frt 50 kr.

Tóth Kálmán albuma. Baja városa szobrot emelt jeles szülőföldjének, Tóth Kálmánnak, egyszersmind ugyanezen alkalomból egy albumot is ad ki, mely a költő irodalmi működéséhez, életrajzához gyűjt össze adatokat, s hivatott tollak szolgáltatnak jellemzést. Címe «*Tóth Kálmán albuma*» lesz, s jóvedelmét a szobor javára fordítják.

Az album emlékbüszéket, tanulmányokat, emlékezéseket eddig kiadatlan verseket, Tóth Kálmánra vonatkozó költeményeket, apróságokat, stb. fog tartalmazni. Ezeket többnyire a költő személyes ismerősei, barátai, vele összeköttetésben volt írók írják; *Bellocis* B. tanár pedig illusztrációkról, arczképekről gondoskodik. Az album kiállítása díszes lesz s 1894 május havában, a szobor-leleplezésre jelenik meg. Az előfizetések beküldésének határideje 1894 január elseje. Megrendelhető a szoborbizottság elnökénél, dr. *Hegedűs* Aladár polgármesternél: pergamen utánzatú borítékba foglalt példány 1 frt. 20 kr.; díszkötésű 2 frt., díszpéldány 4 frt.

Magyar tanárok görögországi útja. A nyáron tudvalegleg harminczeg tanár tett tanulmányutat Görögországban. A közoktatási miniszterium, hogy e kirándulásnak maradó emléke legyen, megbízta dr. *Pasteiner* Gyula egyetemi tanárt, a kirándulás vezetőjét, hogy az ifjuság számára emlékkönyvet szerkeszteszen a kirándulásban részt vett tanárok dolgozataiból. Pasteiner már szétküldte a felhívást a tanárokhöz, dolgozataik beküldésére szólítva fel őket.

Kossuth-hymnus című zeneműre hirdet előfizetést *Breznay Géza*. Kossuth 91-ik születésnapja alkalmára szánta, s zongorára és férfi négyesre van írva. 6 versszak szöveggel. Dalárdáknak is figyelemre méltó művet a szerző. Előfizetheti, Dévára címzeve, 1 korona 60 fillérérel.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A **Petőfi-társaság** szept. 17-ikén tartotta első felolvasó ülését a nyári szünetek után, *Komócsy József* elnöke alatt. Nagy, főképp hölgyekből álló társaság gyűlt össze.

Szana Tamás titkár jelentette, hogy a levéltár újabb ismét becses *Petőfi-ereklyékkel* gazdagodott *Kuczay János* ügyvéd szíveségéből, a ki *Petőfi Sándor* testvéröcsésének, *Istvánnak* volt hagyatéki zárgondnoka. Az ereklyék közt van *Petőfi István* honvédszázadosi igazolványa, *Szendrei Julia* és *Petőfi István* több levele, *Gyulai Pál*, *Arany János* levelei, melyeket *Petőfi István*hoz intéztek és *Petőfi Istvánnak* 116 oldalra terjedő sajátkezűleg leírt eredeti költeményei. A felolvasók sorát *Ferenecz József* nyitotta meg «Jókai mint hírlapíró» című értekezésével. Utána *Endrődi Sándor* olvasta fel egy szép költeményét. Végül *Margitay Desz* adta elő *Bodon József* rendes tagnak «Régi képek» című hangulatos rajzciklusát. A felolvasásokat megtapsolták. Zárt ülés is volt, melyen elhatározták, hogy a *Komócsy* jubileum költségéből megmaradt 400 koronát a társaság pályadíjjal tüzi ki egy *széptani dolgozatra*, melynek feladata lesz a magyar lírai költszet történetét tárgyalni 1830-tól napjainkig. A pályaművek beküldési határideje 1894 március 31.; az eredmény kihirdetése május második vasárnapja. *Jókai jubileumát* a rendező-bizottság a jövő év május havára halasztotta, mert a téli idő nem találta alkalmasnak a többrendbeli ünnepélyek megtartására.

MI UJSÁG?

A «*Vasárnapi Ujság*» eredeti képeit utóbbi időben több fővárosi napi lap utánnyomatta, bár egyiket-másikat oly tökéletlenül, hogy szinte alig lehetett ráismerni. Ugyanezt tette közelebb egy képes hetilap is, minden engedelemkérés, vagy bárcsak a forrás megnevezése nélkül átvéve a «*Vasárnapi Ujság*» boros-sebesi eredeti rajzainak egy részét. A «*Vasárnapi Ujság*» nemcsak nagy gondnal, hanem nagy költséggel is készítetteti és csak a maga számára állíttatja elő képeit: az ilyen eltulajdonításokat szó

A királyi vonata Kőszeg felé haladtában, szept. 17-én este.

nélkül el nem nézheti. Ugyanezt kijelentjük, hogy az illető lapoknak ezen eljárása ellen egyelőre tiltakozunk, ismétlés esetén pedig törvényes megtorlás leszünk kénytelenek folytatni.

A **kőszegi király-napok**. Szeptember 21-ikén végezték a kőszegi történelmileg is emlékeztető fényes napok. Déli 12 óra körül, mikor Kéthely mellett a II. hadtestnek a III-ik ellen intézett támadása véget ért, ő felsége parancsára megszólaltak a trombiták, hirdette a sokat fáradt csapatoknak, hogy a harcjáték véget ért. Az uralkodók, a fejedelmi személyiségek visszatértek Kőszegre, hol ő felsége az összegyűlt főhercegekhez, tábornokhoz intézett beszédében a legteljesebb elismerésének adott kifejezést. Hadiparancsban is tudatta ezt az uralkodó, kiemelve minden ténnyező céltudatos eljárását. A német császár is többször a legnagyobb dicsérettel nyilatkozott, a hadgyakorlatok alatt s meglepetését fejezte ki a közegyekben tapasztalt nagy rend fölött is, valamint örömmel említette a szives és meleg fogadtatást, melyben részesült. A miniszterektől többször élénken kérdésösödött.

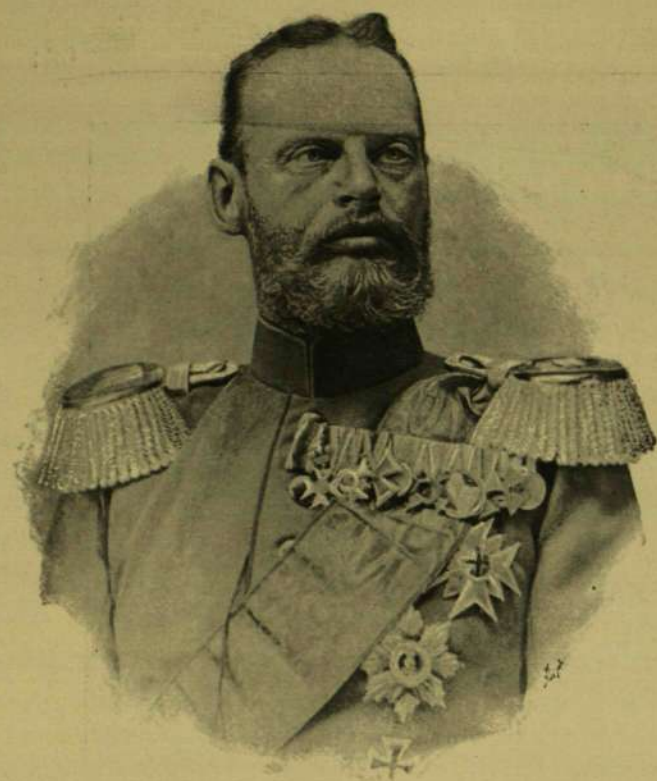
A német császár számos rendjét osztott ki. *Wekerle* miniszterelnök a vörös sarsend nagykereztjét, *Tisza Lajos* gróf a vörös sarsend első osztályát, *Fejérváry* báró honvédelmi miniszter a vörös sarsend nagykereztjét, *Hieronymi* a koronarend első osztályát kapta. Továbbá *Radó* főispán a koronarend második osztályát, *Károlyi* alispán és *Sanser* százasos, *Vilmos* császár parancsoltja a koronarend harmadik osztályát, *Tarkovics* államtitkár pedig a vörös sarsend második osztályát kapta. Még többen is kaptak kisebb rendjeleket. A *szász király* házi gazdáját, *Korchmáros* Menyhértet tüntette ki az Albert-rend másodosztályával. A király *Radó* vasmegeyi főispánt valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki. *Vilmos* német császár, ha ideje engedte a vidékre is tett kirándulást. E hó 19-ikén délután *Hopácsra* ment, hol gr. *Széchenyi* Imre, a volt berlini nagykövet beteges felkész. A császár, kit a grófné és a két fiatal gróf fogadott, fölkereste a beteg *Széchenyi* Imre gróft, kivel hosszabb ideig élénken beszélgetett. A kastélyban fogyasztotta el villás reggelit is, majd pedig a grófné társaságában hosszabb sétát tett a szép parkban. A császár két órát időzött a grófi családnál. A miniszterek is tettek kirándulásokat; meglátogatták *Rátót*on Széll Kálmán, *Rohonczon* pedig Szajbely Gyula képviselőt.

A felségek elutazása szeptember 21-ikén délután történt meg. A szerény indóház és város közt nyüzsgő tömeg foglalt helyet. Az előkelőségek díszruhában jelentek meg az indóházban. Pontban öt óra körül érkeztek ki az állomásra a király, a német császár, a szász király, a connaughti herceg, a tábornoki kar kíséretében. A közönség az egész uton szüntelen élénzésrel kísérte a fejedelmeket. Alig érkeztek ki a pályaudvarra, eléállott a *szász király* vonata. Uralkodók a legmelegebben búcsúzott el az agg fejedelemtől, többször megcsókolta és elvezette a vonathoz, mely néhány perc múlva elrobogott. Pár pillanat múlva előállott a *német császár* udvari vonata. A német császár először *Salvator* Ferencz főhercegtől, majd *Wekerle*től búcsúzott el hosszabban; az utóbbinak többek között hangosan mondotta: «*Igen kellemes emléket viszel magammal Kőszegről.*» Azután *Szögyény* berlini nagykövetünkötől búcsúzott el, miután előbb hossza-

sabban beszélgetett vele. A király megölelte és kétszer megcsókolta a német császárt, a kit a közönség folytonos élénzése kísért az udvari vonathoz. A beszállásnál ismét megrázta egymás kezét a két uralkodó, ismét kétszer összecókolták és a mikor a császár szalonkoosijába szállott, királyunk felé kiáltott s a közeli vadászatra célozva, jó szerencsét kívánt a szokásos kifejezéssel: — «*Waidmanceheil!*» Az udvari vonat 5 óra 15 percz körül robogott a pályaudvarból. — Királyunk erre visszahajtatott a városba, s 6 óra körül tért vissza. Utközben ő felségét az ezernyi sokaság lelkesen éléngette. A király, ki a *connaughti* herceggel együtt jött, hosszabban beszél a miniszterekkel, a megyei előkelőségekkel, nyájasan köszönt a polgármesterek. Mikor kilépett a váróteremből, fehérbe öltözött hölgyek virágot szórtak útjába. A királylyal a *connaughti* herceg, és *Ferencz Salvator* főherceg szálltak be a vonath. A vonat elindulásig a király az ablaknál állott, folytón a legnagyobb szököttöt kifelé a közönségnek. — A miniszterek esti 10 óra után indultak, velök ment *Szögyény* nagykövet is, ki *Csörre*, családjához utazott.

A fejedelmi vadászatok. A német császár, a szász király, továbbá *Lipót* bajor herceg és *Frigyes* főherceg Pécsen át Mohácsra utaztak, hogy a *bélyei* uradalomban vadásznak. A király is részt akart venni a vadászatokban, de uralkodói teendői következtében le kellett erről mondania, és *Schönbrunnba* utazott. Az ünneplés fogadtatások tehát elmaradtak, miután a fejedelmek ismognitaban utaztak. Mindazonáltal mind *Pécsen*, mind *Mohács*on nagyon sokan gyűltek össze a fejedelmek üdvözlésére. Épen éjfél volt, mikor a szász király vonata Pécsre érkezett öt perczel később a német császár vonata, s csak 5 perczig álltak meg. A felségek azonban aludtak. *Mohács*on az indóháznál és a hajóállomásnál gyülekezett a közönség, mely még sorokozni kezdett. Az «*Orient*» hajó várta a fejedelmi társaságot, hogy tova vigye. E hajó van berendezve szállással a vadászatok idejére. A vasutól a kikötőig lombszékkel összekapcsolt ároczkokat állítottak föl. *Albert* szász király, *Lipót* és *Frigyes* hercegek szept. 22-ikén hajnali 1 óra 45 percz körül érkeztek, nem sokára megjött a német császár is, kiket *Kardos* Kálmán főispán *Triczler* főszolgabíró és *Ullman* Emil, a dunagőzhajózási társulat igazgatója fogadták.

A vadászati kirándulás programja következőleg volt megállapítva: A megérkezés után a fejedelmi vendégek rögtön hajóra szállnak és Bokfok állomásra mennek, honnan rövid pihenő után vadászatra indulnak. Az ismognitó jelleg megőrzése végett a felállított diszalkapukat és díszítéseket mindenütt lebontatták, kivéve az állomást. A szász király *Lipót* herceggel vasárnap *Mohácsra* megy misét hallgatni, melyet azonban nem a pécsi püspök mond. A német császár pedig az *Isabella-földre* megy vasárnap lutheránus istentiszteletre, melyet *Hofner* magyar-bolyi lelkész fog tartani. *Apatin* község lakói hajót béreltek 300 személy részére, hogy sváb bandájukkal a német császárnak muzsikáljanak. Ez azonban elmaradt, mert semmiféle ovidióz nem lesz. *Kardos* főispán *Iszabellaföldön* fog lakni a vadászatok tartama alatt. A vasárnapi mise után a fejedelmek a Dunán lefelé *Vörösmartra* mennek vadászni. Hétfőn pedig *Bokfoknál* fejezik be a vadászatoskat. A vadászatos meg-

LIPÓT, BAJOR KIRÁLYI HERCEG.

ALBRECHT FŐHERCEG.

KÁROLY LAJOS FŐHERCEG.

RAJNER FŐHERCEG.

LIPÓT SALVATOR FŐHERCEG.

FERENCZ SALVATOR FŐHERCEG.

LÁSZLÓ FŐHERCEG.

VILMOS FŐHERCEG.

JÓZSEF FŐHERCEG.

JENŐ FŐHERCEG.

FRIGYES FŐHERCEG.

JÓZSEF ÁGOST FŐHERCEG.

EZREK MENNEK CARLSBADBA,
 hogy rossz gyomrukat kireperálják és újra jól emészszenek és erre elküldenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a orvosi otthon kényelem — **PEPSIN-BOR** — használatát által-
 ben, kevés költ-
 séggel elérik a „PEPSIN-BOR“ melegségi segít-
 és a gyomrot rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én
 pepsinborom kedves ize, és hatása ki nem marad. Egy üveg
 ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész,
 művegyészi laboratoriuma Aradon.
 Ugyanott kapható: **Vasas chinabor.** 1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg
 franco küldve 6 frt és **Serall-azokénos** szepül ellen egy
 tégely 70 kr., franco küldve 1 frt 5 kr. 4715

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
 Kárpátok legújabb
SAVANYU-KÚT

Budapest, Múzeum-körút 5. sz.
 házában lévő
 cipész-üzletben
 mindennemű lábbelik készítése mellett külön-
 sen berendeztem magamat az
egyéves önkéntesek
 részére szükséges lábbelik kiállítására.
 Huszár-csimák, honvéd és közös had-
 seregbeli baka-csimák és bakancsok,
 tüzérségi és mindennemű egyenlábellek,
 a lehető legjobb minőségben, lehető jutányos áron
 gyorsan és pontosan készíttetnek.
Lőrincz István.

WEINWURM ANTAL
 tenykepész első magyarországi
 chemigraphiai műintézete
 Budapest, IV., Károly-utca 3.
 készíti mindennemű
 czinkedezési dícsot
 autotypia, phototypia,
 chemigraphia és chro-
 motypia után. Alap-
 rajzok, térképek, ha-
 lízások fotolithografai-
 tón a
 legúj-
 nyosab-
 ban sok-
 szorosít-
 tásnak.
 Külön
 berendezés
 házonkívül
 való fény-
 képfelvé-
 lekre.

Hazánk egyetlen szépirodalmi napilapja,
Fővárosi Lapok
 Az előkelő hölgyvilág kedvelt napilapja. 30. évfolyam.
 Válozatos élénk tartalom.
 Bő rovatok az irodalom, művészet és színház köréből.
 A Fővárosi Lapok vasárnapja
 hetenkint annyi olvasni valót nyújt, mint a mennyit
 a napilapok csak nagy ünnepi számokban szoktak
 adni.
 Felelős szerkesztő: Szana Tamás.
 Előfizetési ár: 1 hora 1 frt 40, negyedéves 4 frt.
 Megrendelő cím:
 Fővárosi Lapok kiadóhivatala, Ferenczyek-tere 3. sz.
 Mutatónyiszám, kiódnatra ingyen.

Legjobb és Leghíresebb
 Pipere Holgyor
La VELOUTINE
 Kéjzalogos Rizpor
 BISMUTTAL VEGETIVÉ
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ
 PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

30 év óta udv. istállóknak, valamint katonai és polgári
 nagyobb istállóknak is, használatban; nagyobb erőfeszít-
 tések előtt és után erősítőül; továbbá szomadosok,
 rándulások, az inak merevsége s más ily alkalmaknál;
 képsíti a lovat kiváló teljesítményekre idomításnál.

Kwizda-féle Restitutionsfluid
 Kapható
 Ausztr.-Magyar-
 orsz. gyógyszer-tá-
 raiban és drogistáimál
 Fő letét: Kwizda Ferencz János
 osztr. cs. és k. sromán k. udv. száll. ker.
 gyógyszer. Kornenburgban, Bécs mellett.
 Magyarországi főraktár Bpest Török József gyógyszer.

Tessék a fönnebbi védjegyre ügyelni, s a vételnél
 határozottan kifejezni:
Kwizda-féle Restitutionsfluid.

FRANKLIN-TÁRSULAT
 MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

A t. cz. részvényesek a f. é. október 3-án délután 6 órakor a társulat helyiségeiben
 (Budapesten, egyetem-utca 4. szám, I-ső emelet) tartandó

HUSZADIK RENDES ÉVI KÖZGYÜLÉSRE

hivatkozással az alapszabályoknak lent idézett 12. §-ára*) meghívatnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Az igazgatóság jelentése a lefolyt év üzleti eredményeiről.
 2. A felügyelőbizottság jelentése és annak alapján az előterjesztett évi számadás és a nyereség felosztása felett határozat.
 3. Az igazgatóság, az irodalmi tanács és a felügyelőbizottság felmentése.
 4. A felügyelőbizottság választása a jövő üzleti évre, tiszteletdíjának megállapítása.
- A részvények az alapszabályok 12. §-a értelmében a társaság pénztárában kívül a magyar általános hitelbank
 Budapest, Nádor-utca 12. szám) pénztárában is letéteményezhetők. A Franklin-Társulat 1892—93-ik évi mérlege a
 felügyelőbizottságnak a közgyűlés elé terjesztendő jelentésével együtt a társulat helyiségében mátol fogva kapható és
 megtekinthető. — Budapest, 1893. szeptember hó 21-én.

Az igazgatóság.

*) 12. §. Minden részvényes, ki a közgyűlésen személyesen vagy meghatalmazott részvényes által képviselve meg-
 jelen, tíz darab részvénye után egy szavazattal bír, ha részvényeit legalább három nappal a közgyűlés előtt a társasági
 pénztárában vagy az összehívásban megjelölt más pénztárnál e célra letéteményezte. Részvényesek, kik a törvény szerint
 képviseltetésre utalják, jogaikat törvényes képviselőjük által gyakorolhatják.

Mérlegszámla. Vagyon: Nyomda épület 177,200 frt, Üzleti felszerelések: gépek 59,040 frt 58 kr.,
 faszerezvények 6,000 frt — kr., betűk 165,000 frt — kr., betű- és tömöntőde 4,316 frt 02 kr., bitorok 2,500 frt, metszvé-
 nyek 20,000 frt — kr., összesen 256,856 frt 60 kr.; papirokészkészlet 36,226 frt 47 kr., értékpapírok mint óvadék 21,984 frt
 87 kr., pénztári készlet 6,369 frt 91 kr., befizetőtőde-készlet 7,677 frt 80 kr., munkában lévő művek értéke 24,392 frt 36 kr.,
 előre fizetett biztosítási díj 4,962 frt 60 kr., saját hirdapjai 9,000 frt, adóok 154,990 frt 45 kr., könyvkiadó-üzlet 426,666 frt
 41 kr., összesen 1,126,337 frt 47 kr. — **Teher:** Részvnyitőke (4000 db részvény 150 ffrtal) 600,000 frt, tartaléktőke
 114,911 frt 56 kr., tartalék az összes üzleti felszerelések elhasználása által okozott értékesítéseknek pótlására 205,942 frt
 92 kr., Franklin-Társulat összes személyzetének segélyző-alapja 2,560 frt 91 kr., Heckenast-féle könyvnyomda személy-
 zetének betegsegélyző házipénztára 2,000 frt 84 kr., hirdap előfizetők le nem járt időre eső részlet 12,475 frt 11 kr., előgá-
 ványok 16,024 frt 88 kr., hitelezők 98,393 frt 42 kr., fel nem vett osztalék 675 frt; nyereség, egyenlegül 73,353 frt 53 kr.,
 összesen: 1,126,337 frt 47 kr.

Üzleteredmény-számla. **Terhek:** Központi üzletköltségek és tisztí fizetések 23,182 frt 37 kr., leírás a
 ház után 1,800 frt — kr., vesztesség követeléseknél 976 frt 41 kr., értékesítések: a gépeknél 5,940 frt 06 kr., a betűknél
 24,700 frt — kr., metszvényeknél 2,060 frt 41 kr., a töm- és aczeltábláknál 3,102 frt 40 kr., összesen 35,802 frt 87 kr.,
 kamatok 8,978 frt 20 kr., adó 15,310 frt 57 kr., nyereség, egyenlegül 73,353 frt 53 kr., összesen 159,403 frt 95 kr. —
Jövedelmek: Áthozat a múlt évről 2,453 frt 38 kr., hirdapjövödelem 3,942 frt 15 kr., nyomda jövödele 92,428 frt 54 kr.,
 befizetőtőde jövödele 306 frt 51 kr., könyvkiadó-üzlet jövödele 59,196 frt 03 kr., kétes követelések után befolyt 291 frt
 17 kr., értékpapírok jövödele: adómentes kamatok 786 frt 17 kr., összesen 159,403 frt 95 kr.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben meg-
 jelent és minden könyvársznál kapható:

NÉPISKOLAI
SZÁMOLÓ-KÖNYV.

Koronaérték szerint.

Írta

Szirmai József.

I. füzet a második osztály számára.

Ára füzve 20 kr.

II. füzet a harmadik oszt. számára.

Ára füzve 20 kr.

III. füzet a negyedik oszt. számára.

Ára füzve 20 kr.

Üzlethelyiség-változás.

Van szerencsénk a nagyérdemű ve vöközőnség tudomására hozni, hogy 1803 óta fennálló
 vászon-, kész fehérnemű- és szövöttáru-raktárunkat
 (eddig IV., vácz-utca 5. sz. „YPSILANTI“-hoz)
IV., Városház-ter 5. szám alá
 a volt Ádám és Éberling ezég helyiségébe helyeztük át.

A csödtömegtől a még fennmaradt áruraktárt mintegy 150,000 forint értékben igen kedvező feltételek mellett vattuk át és fogjuk, ameddig a készlet tart, elárusítani,
 másrészt a végeledott cikkek új áruval pótoltatván, a legjobb alkalom kínálkorik
 menyasszonyi kelengyék és házi szükségletek olcsó beszerzésére.
 Ezen kiváló bevásárlási alkalmat becses vevői szives figyelmébe ajánlják

KOLLARITS JÓZSEF ÉS FIAI.

Legnagyobb választék mosó-ruhászövetekben, olcsó árak mellett.

Figyelmeztetés.

A fehérnemű biztosítása, valamint az ágyneműk és ágyfűk
 javításának 1894. évre való biztosítása céljából, az 1893-diki
 1211. számú hirdetés értelmében a pécsi cs. és kir. katonai élel-
 mezési raktárban 1893 október 12-én és a zombori fiók-ágyraktár-
 ban 1893 október 6-án, a kaposvári fiók-ágyraktárban 1893 október
 25-én, továbbá a szabadkai város-kapitánysági hivatalban 1893
 október 5-én, s a tolnai községi hivatalban 1893 október 18-án
 az illető tárgyalások megtartatnak; mire nézve az arra igényt tar-
 tók ezennel meghivatnak.
 Pécs, 1893 szeptember 15-én.

Cs. és kir. katonai élelmezési raktár.

5020. sz.

Figyelmeztetés.

Csütörtök, 1893 október 5-én a 6. hadtest cs. és kir. had-
 bizto ssága részéről Kassa és Munkács állomásoknak 1894-re szük-
 sége ltező rozs- és zabra nézve biztosítási tárgyalás tartatik.

Bevásároltatik a kassai élelmezési raktár részére 8200 méter-
 mázsa rozs és 6800 méterm. zab, Munkács részére pedig 5900
 métermázsa rozs.

További részleteket a kiragasztott bevásárlási figyelmezteté-
 sek, valamint a nevezett élelmezési raktárakban betekintés végett
 rendle lkezésre álló szokványfüzetek tartalmaznak, mely utóbbiak
 8 kr. letétele mellett vétel útján is megszerezhetők.
 Kassa, 1893 szeptember 6-án.

Cs. és kir. élelmezési raktár, Kassán.

Tiszán kölcsönös. Részvényesei nincsenek.
 A legnagyobb és legbiztosabb
 biztosító társaság a világon.
 Biztosítéki alap 1893.
 január 1-én
 907 millió
 frank.
THE MUTUAL
 Alapítva 1843.
 Biztosít az
 ember életére
 minden módozat
 szerint.
 Táblázatokkal és bővebb
 felvilágosításokkal szolgál a
 Magyarországi vezérigazgatóság:
 Budapest, Bécsi-utca 5. szám.

Általánoson kedvelt!
CRAB-APPLE BLOSSOMS
 (szalma-virág).
 «A divatos illatszerek között a Crab Apple Blossoms, a felülmúlhatatlan jószág, gyöngéd
 illatszer a legelő helyen áll; a legkiválóbb vala-
 mennyi illatszer között, a London Court Journal.
 És a CROWN LAVENDER SALTS
 (Korona-Lavendula-só).
 Ezen pompás, új szagoló és is kiválóan kellem-
 es, minden bünt elosztó szer, mindenféle
 trisztó luxus-cikkek tekintetk. Kapható min-
 den jelentékeny illatszer-cikketben.
 Evenkinti eladás: 500,000 íveges.
 Crown Perfumery Co.,
 177, New Bond Street, London.

Minden hölgy kívánja, hogy a derek chik-
 kel és ránc nélkül tapadjon!

Csak a Prym-féle szabadk. reform-kapcsokkal lehet ezt elérni!

Messze kiható találmány a divat terén.

Derek az eddigi kapcsokkal, csupán 4 heti használat után. | Derek Prym-féle reform-kapcsok. több mint 6 hón. használat után.

Faj-egek!!
 Világhírű
 régi nevezetes telep.
 Alapított 1864-ben.
 50 nemes faj.

Seyfarth Arthur,
 első német faj-tenyésztő intézője
 Köstritzben (Németország).

Számos európai udvarnak szállítja,
 a legmagasabb kitüntetésekkel jutal-
 marva; szállít jeles specialitásokat
 modern reanomatok, luxus-,
 szalon-, vadász- és sport-
 kutyákból. — Nagy gyűjtemény
 bernthegyi newfoundlandi
 mastiff, námet dogge, bul-
 dogg, terrier, colieis, vér-
 ebek, fűrészek, vadász-,
 brackler-, borz-ekekből,
 uszkarok, máltai, rattier,
 majomfejű és mopszkutyák-
 ból, grékek stb. felekből.
 Jólállás mellett csupán 1.-r. máso.
 Jeles nagy választék. Előző rendű
 ajánlatok minden országból. Sok
 szűs kőszőnő irat hercegi és grófi
 háznők, legmagasabb tekintélyek-
 től és kinológusok. Gasdagon il-
 lustrált album 50 illér; katalógus
 10 illér. Eredeti fényképek ki-
 tűnő kutyá-fajokról, 1. cob. és
 25 miniatúr, 3 márk. Érdekes il-
 lustrált munka: Der Hund und
 seine Basen, Zurich, Pfingst und
 Dressur (Az eb és annak rajz, neve-
 lése, ápolása és idomítása) 5 márk.
 Kivitel minden világgrésben!

Hézag és Tapad még mindig, ránc és
 ránc mindenfelé. | mintha új lenne

A fönnebbi ábrákon, a jobb szemléltetés kedvéért a kap-
 csok a szöveten vannak alkalmazva, a valóságban is mint ismeretes, a
 kapcsok a szövet alatt vannak.

Prym-féle szabadk. reform-kapcsok
 nem hajlódnak a nem engednek, nem nyílnak ki maguktól. Minden mé-
 res nélkül pontosan egymással szemben állnak, tehát egyenlően föl-
 varrás és terés derékállás ki van zárva.

Kézi, mosható és dolgozó-ruháknál éppen nélkülözhetet-
 lenek. Moss és vasalás nem árt nekik. A derek még egyszer
 annyit ideig tart, a még munka és erős mozgás alkalmával is meg-
 tartja jó állását.

Tartóságra olcsóbb, minden más záró-készülékénél,
 minden a derek elhasználása után mindig újolg lehetőségre az újra
 alkalmazható.

Minden takarékos asszony tehát vegyen olyat 20 kraj-
 czért a varja valamit régi derekára. Bámulatos lesz az a szép állás
 és odatapadás, melyet csálal a derek újra nyerni fog. Bávarás
 könyv, minden laposához melléltet varrasi utasítás szerint.

Kapható minden jobb szabókéllék- és rövidáru-üzletben.

1893. vetőgép-versenyenél Pelső-Attrakon ismét első díj! 1893. füllestőkért bécsi kiáll.táson ismét árem!
 Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.
 gazdasági gépgyára Mosonban.
 Főraktár: Budapest VI. ker. Váci-körút 21. szám.
 Ajánlja általán kedvelt és egyszerű szerkezetük folytán felülmúlhatlan
 és több mint 13,500 példányban elterjedt
HUNGARIA és JUBILEUM-DRILL sorvetőit,
 egytetemes két és három vasu ekéket.
**Laacke-féle kitűnő szántó-
 föld-boronákat, 12 nagyságban.**
 Laacke-féle kitűnő rétboronákat.
 Rostákat és konkoly-választókat.
 Szelelő magtár-rostákat. (Külö-
 nösen figyelemre méltó!)
 Venzky-féle takarmány-fillesztő.
 Szecka- és répvágók stb. stb.

BUDAPESTI CZÉGEK.

HABITS ANTAL

hangszerész és különleges czimbalom-készítő
a fő- és székvárosi zeneiskola szállítója.

Budapest, VII., Erzsébet-körút 42. sz.

Ajánlja szak-
szerű tapasztalatai szerint javított és sa-
játkezüleg ké-
szített erős
és tiszta
hangu
czimbalmait
valamint mindennemű

hangszerek
raktárát.
Szolid
kiállítás!
Jutányos
árak.

Arjegyzekek kívánatra
ingyen és bérn.

Az 1890: XIV. törvényozikk alapján létesített

MAGYAR IPAR- ÉS
KERESKEDELMI BANK-
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V., nádor-utca 4. sz.

Teljesen befizetett részvénytőke 8,000,000 frt.

V-VI. ker. főköszvény
Podmaniczky u. 2.
(Váci-körút sarkán.)

VI-VII. k. főköszvény
Teréz-körút 2.
(Király-utca sarkán.)

TESTORY és FIA

Váci-utca 24. BUDAPEST, Váci-utca 24.
a nagy Kristóf átellenében.

Alapított 1805-ben.

Bel- és külföldi műipar, lámpa, díszmű- és
bőrárúk főraktára.

Hoffmann és Schlosser

butorkereskedők, kárpitosok és díszítő

BUDAPESTEN,

IV. ker., Hatvani-utca 11. szám, I. emelet,
(a Nerula-féle üzlet melletti palota).

Képes árjegyzékeket ingyen és bérn.

Legolcsóbb ezüst!

A királyi zálogházban nagyobb részletekben vásárolt régi
ezüstöt eladok, latonkint 1 frt 5 kr.-tól kezdve fölfebb.
Ugyisint aranyemlékek, drágakövek és órák, a legol-
csóbb áron, nálam folyton raktáron vannak.

HEUFFEL,

Koronaherceg-utca 7, az udvarban balra.

Toronyórákat

legolcsóbban, legújabb és legjobb
munkákban készíti:

Mayer Károly L.

óragyára,

Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.

Képes árjegyzékek bérmentve.

A „Franklin-Társulat” kiadásában
Budapestben megjelent és minden
könyvtárban kapható:

Az Atlasz-család.

Regény.

Irtá: Csiky Gergely.

Ara füz. 2 frt.

Hirdetések felvételnek

a „Vasárnapi Ujság” kiadó-
hivatalában, Budapest, IV. ker.
Egyetem-utca 4. szám alatt.

A BUDAPEST- TERÉZVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Irodái: VI. Andrásy-út 5. (saját házában)

Befizetett részvénytőke: 2.500,000 korona.

Elfogad betéteket takarékbetéti könyvecskék
és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamato-
zással, valamint folyószámlában (Check-szám-
lán). (A 10%-os betétkamatadót az intézet fizeti.)

Leszámítol váltókat, előlegeket nyújt ér-
tékpapírokra, megbizásból teljesíti min-
denféle értékpapírok vételét és eladását,
a legelőnyösebb feltételek mellett.

Ujjonnan nyitott váltóüzlete bármely, a bank-
ügyletbe vágó, megbizásokat elintéz.

Üzleti órák: délelőtt 1/2-9—1/2-ig, délután 3—5-ig.

Kurcz Lipót és Társa

chemigrafiai műintézete,

Budapest, IV. ker., Egyetem-tér 6. szám.

Készít mindennemű nyomtatványhoz szükségelt
clichéket az egyes esetekben megkívántató legczélsze-
rűbb és legolcsóbb módszer szerint
chemigrafia, phototypia, autotypia, fametszet, fénynyomat, photolithografia, stb.

Vidéki megrendelések
a legpontosabban s aranylag legolcsóbban eszközöltetnek

Rövidített levél- vagy sürgönyezim:

GAZDASÁGI GÉPGYÁR BUDAPEST.

Gazdasági Gépgyár részvény-társulat

BUDAPESTEN.

Gyártelep: Külső Váci-út 7. szám.

Ki mint vet: úgy arat.

Minden gazda, a ki a legelőnyösebb szerkezetű
vetőgépek beszerzése iránt érdeklődik, kimerítő
felvilágosítást nyerhet gyárunk igazgatóságánál.

Terjedelmes árjegyzékekkel, a gazdaság összes ágazatá-
ban szükséges gépezetekről, díjmentesen szolgálunk.

SZŐRVEZTŐ POR

(Poudre dépilatoire)

BRÜNING G. C.-től, M. m. Frankfurtban.

Elismert legjobb szőrvesztő szer, méregmentes, egészen
ártalmatlan, a leggyöngédebb bőrt sem támadja meg, minél-
fogra bőrgyógyászok kiválóan ajánlják. Hatása rögtön és töké-
letes. Egyetlen szőrvesztő szer, mely orvosilag
ajánlatos, a melynek Oroszországba vételét a szent-
pétervári orvosi hatóság megengedte s mely az
antwerpeni világkiállításon az ottani Musée com-
mercial de l'Institut supérieur de Commerce által
elfogadva és kitüntetve lett. Egy üvege 1 frt
75 kr., a hozzávaló ecset 12 kr.

Raktár: Budapest, TÖRÖK J. gyógyszerárán, Király-utca 12. szám.

40. SZÁM. 1893.

BUDAPEST, OKTÓBER 1.

40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a politikai újdonságok együtt félévre 12 frt félévre 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre 4 *

Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre 2.50 Külföldi előfizetésekre a postai illetékkel megfizetendő.

A KÖSZEGI ÜNNEPNAPOK.

A kőszegi ünnepnapokkal bizonyára még sokáig foglalkozik a közvélemény. Az ott lefolyt hadgyakorlat nem pusztán katonai színjáték volt, előre kicsinált háborusdi, a melyeket külföldön is sűrűn rendeznek, hanem olyan utánczolt hadjárat, melyben minden úgy történt, mintha igazi ellenségek szálltak volna egymással szembe. Kemény versenypróba volt ez, melyben a parancsnokló tábornokok kitűntethették hadvezéri képességüket, a tisztek és közkatonák fegyverzettségüket, kitartásukat, ügyességüket.

Történeti jelentőséget adott ennek a hadgyakorlatnak az a körülmény, hogy a mi királyunk és két oly előkelő idegen uralkodó jelenléte-

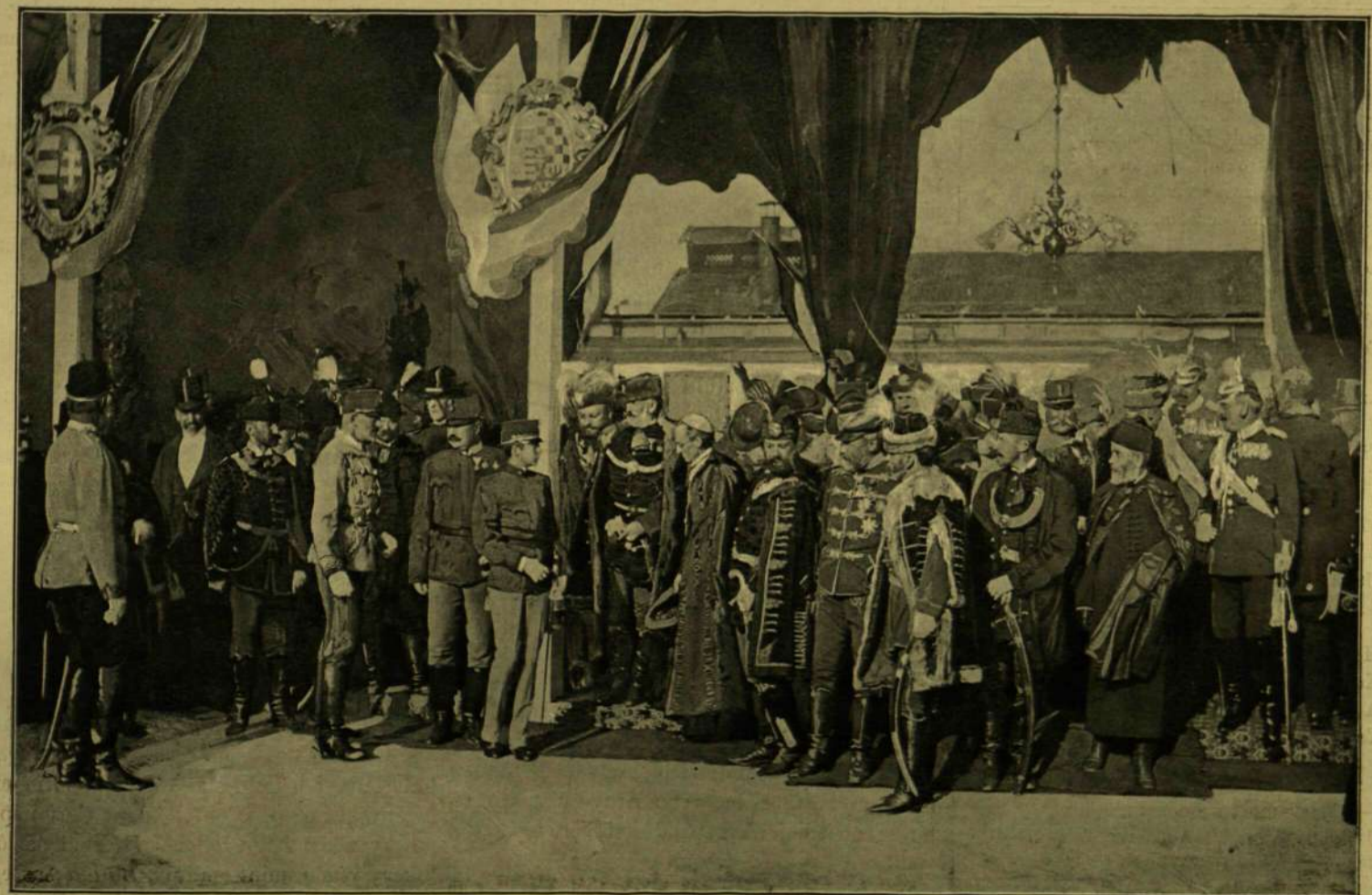
ben folytak le, mint Vilmos német császár és Albert szász király, továbbá, hogy ott voltak nagy számmal az uralkodóház tagjai, a hadsereg legkiválóbb tábornokai és az idegen államok katonai képviselői.

De a legörvendesebb eseményként domborodik ki az egészből az, hogy a hadgyakorlat elejétől végig fényesen sikerült. Ezt elismerte a német császár, Európa legnagyobb hadseregének hadura, a szász király, valamennyi katonai szaktekintély és úgyszólván az egész világsajtó. Nagyobb elismerést még alig nyert közös hadseregbeli tábornok, mint Rheinländer tábornagy, a győzedelmes déli hadtest vezére. S melegebb hangú elismerést alig kapott még a mi katonaságunk, mint a minőnek ő felsége a király kőszegi hadiparancsában kifejezést adott.

Most, a mikor világszerte azt mondogatják, hogy minden nemzet annyit ér, a milyen a hadserege, kétszeresen nagy jelentőségű dolog reánk nézve ez a közelismerés. Fényes bizonyítást szolgáltatott a külföldnek a hadgyakorlat által a mi haderőnk s ez által jelentékenyen öregbítette a hadsereg és az ország tekintélyét.

Mély politikai hatása is van a hadgyakorlatnak, mert még inkább megszilárdította a hármas szövetséget s növelte az annak legyőzhetlenségébe vetett hitet.

E nagy hadgyakorlatok alatt sok fényes ünnepség folyt le Kőszeg városában. A vasúti állomáson és a katonai reáliskolában, hol az uralkodók laktak, feledhetetlen jelenetek fordultak elő. Királyát igazán csak a magyar tudja ünnepelni, s mikor főuraink és vármegyei kis-

A KIRÁLY MEGÉRKEZÉSÉRE VÁRÓK A KÖSZEGI VASUTI PÁLYAHÁZNÁL SZEPTEMBER 16-ÁN.

Erdélyi M. fényképe után.